

REC'D DEC 31 1974

NEW YORK PUBLIC LIBRARY
DIV. 8
GRAND CENTRAL STA. BOX 2231
NEW YORK 17, N.Y.

V I E N Y B Ė

Oldest Lithuanian Newspaper in the World - Founded 1886

88 M. 17 N.

192 Highland Boulevard
Brooklyn, N. Y. 11207

1974 M. LAPKRIČIO (NOVEMBER) 29 D.

Telephone
APplegate 7-7257

30 CENTŲ

JAV lietuvių išeivija Simo Kudirkos ženkle

SIMO KUDIRKOS TRIUMFO
DIENOS CHICAGOJE

EDVARDAS ŠULAITIS

"Atėjau, pamačiau, nugalėjau!" - šūkis labai tiko Simo Kudirkos viešnagai Chicagoje. Jis čia buvo sutiktas nepaprastu entuziazmu. Nuo jo atsiradimo Chicagos Midway aerodrome lapkričio 16 popietėje kol jis išvyko lapkričio 18, visur jį lydėjo, jeigu ne šimtai, tai tūkstančiai lietuvių, šilti žvilgsniai, draugiški rankos paspaudimai, gražūs komplimentai, na ir doleriai.

Ne vien tik lietuviai čia plačiai išgarbino Simą. Čia jį sekiojo ir Amerikos spaudos korespondentai ir televizijos bei radijo žmonės. Kadangi Simą tie žmonės jau pradėjo garsinti prieš beveik 4 metus, tai jo vardas buvo plačiai žinomas ir kitataučių sluoksniuose. Tas padėjo Kudirkai rasti žymiai daugiau draugų ir lietuvių tarpe, nes, kaip paprastai, lietuviai pripažįsta tik tuos tautiečius, apie kuriuos rašo bei kalba amerikiečiai.

Pasitikimas Midway aerodrome

Tur būt, Midway aerodromas tiek daug lietuvių nematė nuo tų dienų, kuomet jį atvyko Leonų vaikai, taip pat plačiai išgarsinti. Jeigu amerikiečių korespondentų aną kartą gal buvo daugiau, tai lietuviška publika ši kartą viršijo, nes sutikimas nebuvo privatus, bet organizuotas didžiųjų lietuviškų grupių. Čia buvo atvežti net kai kurių lituanistinių mokyklų mokiniai, lyg jį kokius nors atlaidus. Todėl nenuostabu, jog jį šiuo metu apmirusį Midway aerodromą sugužėjo apie 1,500 lietuvių, kurie čia sukėlė tokį triukšmą, kokį seniai šis aerodromas buvo matęs (aerodromas dabar komerciniam susisiekimui mažai tenaudojamas).

Iš New Yorko Kudirka su savo motina, žmona ir dukra (sūnus turėjo pasilikti prie New Yorko) bei keliais palydovais (jų tarpe buvo VLIKo pirm. dr. K. J. Valiūnas) atskrido į O'Hare aerodromą Chicagos šiaurės vakarinėje dalyje, iš ten tuoj pat sėdo į helikopterį ir buvo nuskraidintas į Midway aerodromą, kur jam organizuotas sutikimas galėjo būti geriau atliktas, nes ši vieta yra netoli lietuviškų kolonijų, o be

to, nėra žmonių spūsties, kuri vyrauja O'Hare.

Nusileidus helikopteriu (iš viso buvo du helikopteriai, nes kitas vežė Kudirkos bei jo šeimos palydovus) Midway aerodrome, čia jau laukė tūkstantinė minia. Per minios vidurį koridoriuje buvo paliktas takas, kuriuo Kudirka atėjo į numatytą vietą, kur įvyko spaudos konferencija.

Spaudos konferencija ir rankų paspaudimai

Negaištant daug laiko, pradėta ir Kudirkai sutikti programa. Pradinį žodį tarė ALTo pirm. dr. Bobelis. Jis programai pravesti pakvietė kongresmaną (kuris, deja, lapkričio 5 d. rinkimuose nebuvo perrinktas naujam terminui) Robert Hanrahan. Šis pareigūnas, daugiausia padėjęs Kudirkai bei jo šeimai atvykti į Ameriką, pradinėje kalboje pažymėjo, kad Kudirka simbolizuoja ne vien tik lietuvius, bet ir įvairių kraštų laisvės siekiančius žmones. Po to trumpą kalbą pasakė PLB pirm. Br. Nainys.

Jį tas kalbas atsakė pats Kudirka, padėkojęs visiems, kurie padėjo jam iš sovietinės vergijos pasprukti. Vėliau jis atsakė į kelis klausimus, kuriuos jam pateikė amerikiečių spaudos atstovai. Vienas klausimų lietė jo ateities planus. Čia Kudirka pažymėjo, kad jis nėra apsisprendęs, ką ateityje darysias ir nurodė, jog pradžioje stengsis iš-

Simas Kudirka atvykęs į Chicagos Midway aerodromą lapkričio 16 d.

mokti anglų kalbą, o tada stengsis pasauliui atskleisti sovietinės tikrovės vaizdą. Jis pažymėjo, kad jaučiasi kaip iš karsto prisikėlęs žmogus. Prašė, jog žmonės nekeltų jo ant pedestalų ir per daug negarbinėtų. Džiaugėsi, kad atsirado krašte, kuriame nereikia nieko bijoti, kur neseka enkavedistai, kur nėra persekiojimų.

Gaila, kad, atsakydamas į klausimus, jis per daug išeidavo į kraštus ir tas Amerikos spaudos atstovams, kurie pripratę prie konkretumo, atrodė kiek keistai. Čia net nepagelbėjo vertėja M. Rudienė, kuri tuos atsakymus kondensuodama, prasadavo autentiškumą, o kartą net visiškai priešingai nupasakojo Kudirkos žodžius. Čia sutikimo rengėjai jau turėjo Kudirką perspėti, kaip Amerikoj atsakoma į klausimus, na, ir pasikviesti labiau sugebančią vertėją.

Kelis kartus minia pertraukė Kudirkos žodžius šūkais "valio Simai", nežiūrint, kad panašias simpatijas jam išreiškė įvairiais plakatais, kurių vienas skelbė "Simai, Tu laisvas, bus laisva ir Lietuva".

Prie Kudirkos bei jo šeimos konferencijos metu buvo gen. konsulė J. Daužvardienė, vysk. V. Brizgys, latvis R. Brieze (jis Simo pabėgimą ir vėliau grąžinimą į Sovietų Sąjungą ir Litvą laivą atskleidė Amerikos visuomenei), tik ką iš Lietuvos grįžęs ir ten paskaitas skaitęs Valdas Adamkus, Illinois valstijos sen. Savickas ir kt.

Po spaudos konferencijos buvo persikelta į kitą Midway aerodromo koridoriaus pusę, kuriame išsiriškavo gal kokia tūkstantinė lietuvių, kurie norėjo Kudirkai paspausti ranką ir pasakyti jam vieną kitą žodį. Tos rankos paspaudimo ceremonijos tęsėsi apie pusantros valandos, tuo tarpu, kai kiti tautiečiai gaivinosi prie netoliese esančio baro.

Pasibaigus sutikimui ir rankų paspaudimui Midway aerodrome, buvo persikelta į Sharkos restoraną, kur susirinko apie pora šimtų kvietinių svečių. Čia buvo galima nevien tik gražių kalbų pasiklausyti, bet ir pasivaišinti vakariene ir gėrimais. Čia irgi netrūko įvairių sveikinimų, o pats Kudirka pasakė jau ilgesnę kalbą.

Darbingas sekmadienis

Sekmadienis, nežiūrint, kad yra poilsio diena, Kudirkai buvo dar sunkesnis, negu šeštadienis. Jau pačiame ryte jis pakėlė trispalvę prie Marquette parko lietuviškos parapijos bažnyčios, o po to dalyvavo jo bei šeimos intencija atnašau-

Simas Kudirka su žmona Gene Clevelando Hopkins aerodrome.

V. Bacevičiaus nuotr.

Tęsiama 4 psl.

VIENYBĖ

THE OLDEST LITHUANIAN NEWSPAPER IN THE WORLD
was established in 1886 by Juozas J. Paukštys in Plymouth, Pa. Entered as Second Class Matter October 23, 1907, at the Post Office in Brooklyn, N. Y. VIENYBĖ co-owners are: Valerie Tysliava and Joseph N. Tysliava. Published bi-weekly by Valerie Tysliava and Joseph N. Tysliava. Editor: Jonas Valaitis; Managing Editor Valerie Tysliava; Assistant Ann Waivada; Business Manager and Photo Editor Joseph N. Tysliava; Senior Editor Vytautas Širvydas; English Editor Demie Jonaitis; Contributing Editor: Juozas Kreivenas, Edvardas Sulaitis, Vytautas Zalatorius.

SUBSCRIPTION RATES: \$7.00 for one year. Advertising rates on application. All rights reserved. EDITORIAL and ADMINISTRATIVE OFFICES at 192 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207. Telephone: APplegate 7-7257.

mes

Vytautas Širvydas

Dėl įvairių mūsų veiksmų susikaupimo politinėje veikloje, lietuviškosios kultūros srityje Amerikos lietuviai pramiegojo savo išeivijos šimtmečio sukaktį (1868-1968).

Sukaktis šiaip taip prisiminta pernai Vilniuje išėjusioje knygoje "Emigranto Dalia". Kiek socialistinio realizmo cenzūra leido, joje siekta pavaizduoti "užsienio lietuvių gyvenimas". Atrinkta 30-ies rašytojų pasisakymai, pradedant Žemaitė, kuri kelis metus gyveno su mumis ir parašė "Dėdė Parėjo" ir "Iš Amerikos Lietuvių Gyvenimo". Didžioji dauguma parinktųjų Amerikos lietuviams tiek artimi, kiek "devintas vanduo nuo kiseliaus", bet paminimi ir tikrieji: Stasys E. Vitaitis, Anthonas Tuly, Bronius Laucevičius-Vargšas, Rojus Mizara ir Algirdas Margeris (Šeštokas).

Kadangi rašytojiški talentai nevienodi, tad ir atrinkimai margi. Bendrai atrinkta kas juoda, neiškeliant, kas lietuvių nuveiktą Amerikos pramonėje ir miestuose apsigyvenusiųjų Lietuvos kaimo ateivių. Pavyzdžiui, jie pramoko, kai kurie ir gerai išmoko, pasaulinę anglų kalbą ir amatų, praturtėjo, išleido jaunimą į aukštuosius mokslus, visais laikais ištiesė stiprią pagalbos ranką tautiečiams Lietuvoje kovoti už politinę laisvę ir ekonominę gerovę. Ekonomiškai gelbsti ir dabar siuntiniai ir turizmu. Bet nepabrėžiama nė gerosios pusės - Amerikos lietuvių spaudos, ypač Vienybės Lietuvninkų, dabartinės Vienybės, arba suorganizavo Susivienijimų ir dviejų tūkstančių įvairių pašalpos bei kultūros draugijų, nekaltant jau apie įsteigtas 125 parapijas ir visam kontinente klestėjusias lietuvių kolonijas.

Siemet sukanka 50 metų kaip kompozitorius Mikas Petrauskas ir Gabijos choras Bostone suvaidino pirmąją Amerikos lietuviams operą Eglė, žalčių Karalienė. Gaila, kad nei Bostone nei visoje Naujojoje Anglijoje šiandien nėra nei pajėgų nei noro sukaktį prideramai atžymėti. Pajėgų ir noro neatsirado atžymėti ir pirmojo Amerikos lietuvių teatro sukakties. Tai buvo Vienybės Lietuvninkų redaktoriaus Antano Turskio komedijos Be Sumnės (Be sąžinės) suvaidinimas Plymouth, Pa., 1889 gruodžio 31 d.

Vienas šių metų VLIKo Tarybos posėdžių buvo nutaręs "atsidėjusiai ruošti veiksmų konferencijai", kuri ir įvyko New Yorke spalio 26-27.

Kaip žinoma, veiksmų konferencijos buvo pradėtos 1953 metais. Visos buvo bergėdžios. Pieno nedavė ir vėliausioji, nors kun. V. Bagdonavičius jai skaitė paskaitą "Lietuvos išsilaisvinimo ilgalaikių darbų ir priemonių planai", o inžinierius Br. Nainys kalbėjo apie "Lietuvos išsilaisvinimo einamieji ir specialūs darbai bei žygiai".

VLIKas šaukia ir savo konferenciją Bostone gruodžio 7-8 ir vėl, tur būt, bergėdžiai bandys siūti ministerio P. Žadeikio norėtą vieną kepurę Jokūbui.

NUO 1975 M. BUS GALIMA PIRKTI AUKSĄ IR JAV

Pagal kongreso priimtą ir prezidento pasirašytą įstatymą nuo 1975 metų sausio 1 d. JAV piliečiai galės pirkti, laikyti ir parduoti auksą.

Nuo 1933 m. per 41 metus prezidento Franklin D. Roosevelt patvarkymu ši teisė Amerikos piliečiams buvo atimta. Visas auksas turėjo būti atiduotas valstybei ir bet koks aukso lydinų pirkimas, pardavimas ir laikymas buvo uždraustas.

Kai kas mano, kad dėl infliacijos, popierinių pinigų vertės nepastovumo ir bendros ekonominės padėties netikrumo, amerikiečiai pradės pirkti auksą ir jis pabrangs. Dabar \$165 už vieną unciją. Kai kurie pranašauja, jog aukso uncijos kaina gali pakilti ligi \$200.

Kokia iš tikrųjų bus aukso rinka Amerikoje po sausio mėn. 1 dienos paaškęs tik vėliau.

IŠ KAIRĖS IR IŠ DEŠINĖS

Girnakalis

NERŪPESTINGI.

Vilniškis Gimtasis kraštas jau bene du kartu paskelbė adresus tų įstai-gų, kur išeiviai galėtų užsisakyti Lietuvoje išeinančių laikraščių, tarp jų ir Gimtąjį kraštą. Net ir antrą kartą tuos adresus skelbdamas, Gimtasis kraštas praganė Washing-tono Kamkiną, Chicagos Spaudą, o paskelbė Chicagos Cross World Books, kuris likvidavosi jau bene prieš septynis metus, jau ir tas pastatas seniai nugriautas. Ir daugiau tame sąraše yra linksmybių (žiūrėkite š. m. Nr. 44). Stebina nerūpestingumas, reikalais nesidomėjimas.

Tarybų Lietuva išeiviams skiria daug dėmesio. Išeivių reikalams Vilniuje veikia komitetas, leidžiamas Gimtasis kraštas. Ypač tėvynėj lankęsi lietuviai išeiviai pasakoja daug gerų dalykų apie tas įstaigas ir jų vadovus, Vytautą Kazakevičių, Vacį Reimerį.

Šie ryšių žmonės iš išeivių patiria daug visokių užgauliojimų ir šiaip šunybių, nors jie verti nuoširdaus dėkingumo. Jie kantriai išeivių problemą, lyg kokį ežį, glosto. Jie daug kam padeda, neturi užmačių kam pakenkti.

Seni išeivijos pažangiečiai visiškai suseno. Iš Vilniaus buvo jaučiamas didesnis dėmesys naujesiems išeiviams, bet tai baigėsi nusivylimu. Vėl Vilnius atsigrėžė į persenusius pažangiečius. Iš akių nepaleido ir sūnų palaidūnų, naujųjų išeivių. Sunku perprasti tokius Akiračius, kurie dažnai ir patys savęs neperpranta. Apie mūsų Vienybę jie tyli su nuostabių kantrumu, mes dažniausiai esame nemėgstami nei kairėje, nei dešinėje. Visų labirintų svarbiausia ypatybė yra ta, kad juose paklystama.

Ryšių atstovai mielai sutinka atvykusius išeivius į Vilnių. Ryšių atstovai iš Vilniaus kartais išsirengia į viešnages po Vakarus. Čia mes juos pasitinkame vaišingai ir nuoširdžiai, bet jokia šilima netirpina ideologines pertvaras. Laikas gydo žaizdas, bet ideologijų nevienodina.

Jaučiasi, kad pripuolami ir neplanuojami ryšiai savo rolę jau atliko. Reikia kažko nauja. Galimas daktas, praverstų dalykiški išsiaiškinimai. Susirūpinimo ir iniciatyvos reikia laukti iš Vilniaus. Net ir nulūžusios šakos turi viltį kamiene.

VIENYBĖS VIENMETIS ZIGMAS JANKAUSKAS MUMS RAŠO

Baigiu 88-uosius metus. Pavargo akys, susilpnėjo regėjimas iki laipsnio, kad ir su padidinamuoju-magnified stiklu, vargiai beįmatau skaityti smulkų raidyną.

Tačiau nuo atvykimo 1904 m. į šį laisvės kraštą, atradęs lietuvių spaudą, kurios, gyvendamas Lietuvoje net matyt nemačiau. Amerikoj pamatęs - labai ją pamilau, ir nuo to laiko: valgis buvo kūnui, o spauda - dvasinis pelnas. Maitinausi raštais, straipsniais, korespondencijomis kitų rašytojų ir veikėjų, ir patsai pradėjau juos sekti. Rašiau: Kovai, Tėvynei, Keleiviui, Sandarai, Dirvai, Ateičiai, Amerikos Lietuviui, Tėvynės Balsui, Tautai, Vienybei Lietuvninkų-Vienybei.

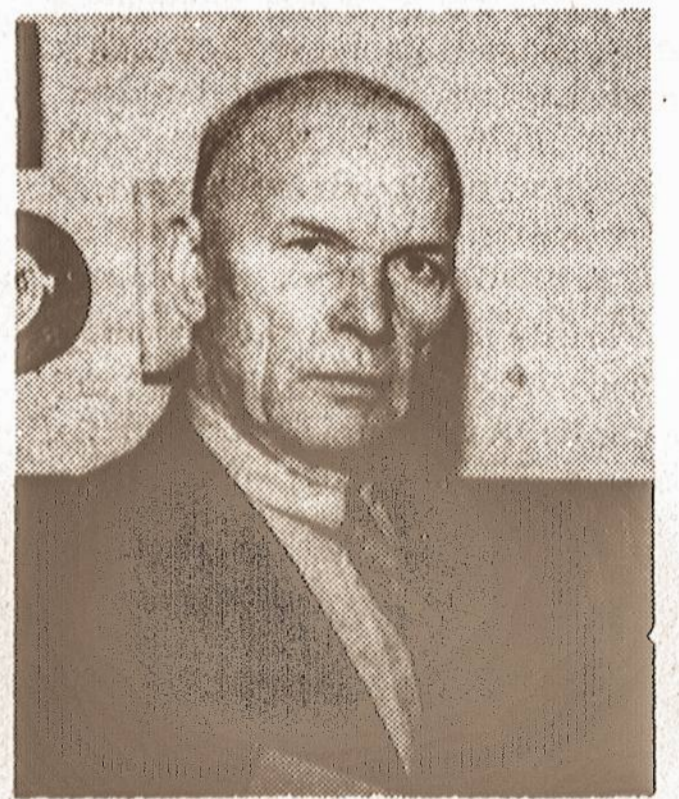
Dabar, kiek dar begaliu, skaitau tik Vienybę, mano amžiaus spaudos "Sesutę". Gėriuos: Vytauto Širvydo, Jono Valaičio, Girnakalio ir kitų rašytojų, straipsniais.

Kas liečia lietuvių tautos spartu mirimą vargiai begalima sutikti, greičiausia "išmirs" ištautėjimu lietuvių pasklydę pasaulyje negu aktuale mirtimi. O Lietuva, buvo, yra ir liks lopšiu auklėti naujus lietuvius patrijotus.

***

Mano nelaimingas likimas: vasario 8 d. eidamas iš darbo, prisnigto sniego 3-4 colių gatve, - paslydau, kritau ant kairiojo šono! Suskilo kulnies kaulas.

Be žado buvau nuvežtas į ligoninę, kurioje išbuvau 49 dienas. Po to

sūnus Flavijus mane parsivežė pas save, į namus, iš kur Jums ir rašau šį laišką. Vaikštau tik su ramsčiu palikęs invalidu.

TUO IR BAIGIU. Linkėdamas V-bės skaitytojams, plunksnos bendradarbiams ir patiems V-bės leidėjams geros sveikatos laukiantiesiems Kalėdų ir 1975 Naujų Metų, V-bei pridėdu šventėms sveikinimo auką.

Z. Jankauskas
Adresas:
2518 Eberly St.
Hatboro, Pa. 119040

Pianistė Aldona Dvarionaitė, gyv. Zopote, Lenkijoje, koncertuoja Vakarų Europoje.

Vienybė, 1974 m. lapkričio 29 d...

STEBĖTOJO PASTABOS

Pirmojo lietuviško teatro vaidinimo Amerika Pirtyje Palangojė 75 metų sukaktį paminėjo Klaipėdos dramos teatras, įscenizuodamas Tumo-Vaižganto apsakutes "Nebyls". Vilniuje buvo iškilmingas Amerikos Pirtyje modernišką suvaidinimas. Šios komedijos autorius buvo Vienybės Lietuvininkų bendradarbis, kuris 1890-1895 metais čia paskelbė septynis ilgus publicistinius straipsnius ir apsakutę "Gaisras". Tai buvo Antanas Vilkutaitis, kuris rašė slapyvardė Gulbiniškių Antanas. Įdomu, kad slapyvardė Gulbinas vartojo ir Vienybės Lietuvininkų redaktorius Pijus Norkus (1915-1920).

Kas miršta, - apgailim - miršta Bet 1944 metais Oak Lawn, Ill susiorganizavęs Lithuanian Citizen klubas mano išgyventi iki kito šimtmečio. Jis teturi 85 narius, nes konstitucija daugiau neleidžia priimti. Dabar jau apie 98-as nušimtis yra jau čia gimę. Norinčių įsirašyti yra eilė, bet turi laukti, iki esantis narys mirs vietai užleisti. Nariai moka lietuviškai ir padainuoti ir pakalbėti.

Lietuvių, latvių ir estų akademikai, gavę \$19,000 amerikiečių paramos, organizuoja Baltų Teatro studiją Southern Illinois universiteto globoje. Į anglų kalbą bus išversta atitinkami baltiečių teatro veikalai ir įvairiose vietose suvaidinti amerikiečių žiūrovams. Lietuvių dalyvauja profesorius Rimvydas Šilbajoris, Algirdas Landsbergis ir Eglė Juodvalkytė.

Iš dabartinės Lietuvos Kubai patėti siunčiami lietuviai technikai

patyrė, kad ten esama ir "senų" lietuvių. Valdiška statistika sako, kad 1910 m. į Kubą atvyko 4 lietuviai, o 1921-1930 laikotarpiu prigužėjo 1,107 (nes Amerika buvo uždariusi imigraciją kvotų įstatymu). Yra žinoma, kad 1931 metais įvažiavo 8, o 1937 dar keturi. Spėjama, kad šiuo metu Kuboje esama apie 20 "senųjų" lietuvių, kurių kai kurie palaiko ryšius laiškais su giminėmis Lietuvoje, o kai kurie yra su kubietėmis sukūrę šeimas.

Klausimas:
Kas būtų, jei širdyje
Pradėtų žūti Lietuva?

Vilniuje išėjo 86 puslapių knyga apie Punios piliakalnį, kurį legendos priskiria Pilėnų piliai ir jos narsiam vadui kunigaikščiui Margeriuui, pilį gynusiam nuo kryžiuočių 1336 vasario mėnesį. Veikalą parašė archeologė Regina Volkaitė-Kulikauskienė, kuri piliakalnį kasinėjo ketvertą metų. Atrodo, kad Punia buvo pastatyta kaip tik gintis vien prieš kryživius, kurie ją galutinai sudegino 1382 metais. Po to, kunigaikštis Vytautas čia turėjo medžioklės centrą, o kiti didikai pasistatė dvaro rūmus, kuriuos karo metu sudegino švedai. Nuo tų laikų Punia nebeatšigavo.

Iš Vilniaus į Ameriką leista atvykti trims akademikams per dešimtį mėnesių pagilinti technikos mokslo žinių. Biochemiją studijuoja Vilniaus universiteto Benediktas Juodka, Evanston, Ill.; Iowa universitete statybos srityje specializuojasi Antanas Lukoševičius, o Arizona universitete elektrotechnikos semiasi Rimas Šurna.

Lituanistikos Instituto suvažiavimo 1975 metais Clevelande Talkos komitetas. Iš kairės - V. Raciūnas, J. Malskis, dr. R. Šilbajoris, S. Barzdukas ir K. Žiedonis.

V. Bačevičiaus nuotr.

Kur tų lietuvių nėra? Argentinos spauda rašo apie Kazimierą Šlapelį, kuris gimė Kupiškyje 1894 spalio 1. Vienerių metų amžiaus buvo tėvo (kuris, savo keliu, vyko pas savo tėvą, pabėgusį iš Sibiro tremties per Japoniją) atvežtas į Argentina, kurioje nuo 1903 metų gyveno marga gyvenimą puslankinėje Patagonijoje, ypač pasireikšdamas aviacijoje. Susituokė su ties Volga vokiečių kolonijoj gimusia vokietaite ir išauklėjo šešetą vaikų, kurie, savo keliu, išauklėjo 15 vaikų ir 1 vaikaitį. Aišku, visi tautiniai nurašyti.

Amerikos gyventojai, sakoma, sumoka valdžiai išlaikyti apie 395 milijonus dolerių metams, o maistui, nuomoms ir drabužiams teisleidžia 376 milijonus. Įdomi statistika.

Peter Gelžinis Boston Herald laikrašty paskelbė ilgoką straipsnį "Do Clothes Really Make the Man?"

Sako, esąs "rock critic" ir straipsniu iškelia jaunimui reikalą, tam tikrais atvejais, "džentelmeniškiau" vyriškai rėdytis, negu paprastai "rock, rock" sekėjų daroma. Autoriaus pavardė lietuviška. Būtų įdomu žinoti autoriaus biografijos smulkmenų.

Anglijoj C. Hurst leidykla išleido vokiečio George von Racuh 277 puslapių The Baltic States: Years of Independence, 1917-1940, kurioje stebisi, kaip istorijos bėgyje estai, latviai ir lietuviai sugebėjo išlaikyti tautinį savitumą prieš istorinės aplinkos nepalankų spaudimą. Autorius pareiškia viltį kad šioms tautoms ateis šviesių dienų.

Anglijos lietuviai turėjo savo sąjungos suvažiavimą, į kurį atvyko iš 15-kos skyrių 32 delegatai, atstovavę 644 nariams.

Kanadietis V. Montvila iš kažkur ištraukė, kad maršalas Juozas Pilsudskis prieš mirtį Lenkijos seimui buktai pareiškė: "Aš esu lietuvis. Jei būčiau lenkas, būčiau toks pat kvailas, kaip jūs".

Kanados statistika rodo, kad 1971 m. lietuviais įsirašė 24,535. Daugiausia gyvena angliškoje Ontario provincijoje, (15,365) mažiausia prancūziškoje Quebec (3,900).

Alfonsas Nakas mano, slapyvardės esančios "mūsų spaudos vėžys" ir po jomis dažnai, pasak prof. Viktoro Biržiškos, slapstosi "spaudos banditai". Nakas klausia: "Negalima suprasti redaktorių, kodėl leidžia piktiems ligoniams siautėti?" Slapyvardės spaudoje turi savo vietą ir tikslą, bet Nakas iš tikrųjų "paspaudžia bambą", kada redaktorių paklausia, kodėl jie neatsargūs?

Eastern Michigan universitetas pakėlė Leoną Sabaliūną pilnu politikos mokslų profesorium. Jis autorius anglų kalba veikalo "Lithuania in Crisis", kurį Indiana universitetas išleido 1971 m.

Lietuvos Laisvinimo Darbų Konferencijos, įvykusios 1974 m. spalio 26-27 d. d. College of White Plains, N. Y. dalyviai. Iš kairės - pirmoje eilėje stovi: J. Kavaliūnas, K. Miklas, dr. J. Valaitis, J. Gaila - JAV-LB Krašto Valdybos pirm., M. Mackevičius, A. Simutis - Lietuvos Generalinis Konsulas, dr. J. K. Valiūnas - Viko pirminkas, B. Nainys - PLB pirmininkas, T. Blinstrubas - Altos vicepirmininkas, dr. B. Nemickas, E. Čuplinskas - Kanados LB Krašto Valdybos pirmininkas; antroje eilėje: R. Kaperas, J. Valaitis, A. Vakselis, A. Gureckas, S. Lušys, dr. D. Satas, J. Audėnas, A. Gečys, kun. Bagdonavičius, R. Česonis, B. Raugas, dr. V. Simaitis.

Vienybė, 1974 m. lapkričio 29 d.

Simo Kudirkos triumfo dienos Chicagoje

Tęsa iš 1 psl.

tose mišiose. Po pietų buvo nuvežtas į Jaunimo Centrą ir čia trumpai viešėjo Lituanikos skautų tunto sueigoje, kur buvo apdovanotas įvairiais skautiškais žymenimis. Taip pat turėjo ir kitų pasimatymų - buvo vyskupo V. Brizgįo patalpose ir kt.

Tačiau jo svarbiausias pasirodymas laukė Marijos aukštesniosios mokyklos salėje, kur sugužėjo apie pusantro tūkstančio lietuvių (daugiau negu ten yra sėdimų vietų). Tačiau atėję išgirsti tik Kudirką, kiek nusivylė, nes turėjo klausyti daugelio kitų kalbėtojų, o taip pat ir duodamos meninės programos su kalbomis, kad taip nenusibostų. Tačiau tokiu būdu jie gal privertė publiką išklausyti ir tų atlikėjų, kurie gal po Simo kalbos būtų turėję rodytis pustuštei salei.

Cia kalbėtojų irgi netrūko. Kadangi sutikimą rengė 4 organizacijos: ALTas, Bendruomenė, BALFas ir Lietuvių Fondas, tai jų vadai gavo privilegiją pasakyti po žodi. Prie jų prisidėjo ir gen. kon. Daužvardienė, VLIKo pirm. dr. Valiūnas, o kadaigi Kudirka dar jaunas vyras, tai sveikinimo žodi gavo ir R. Kasparas, kuris kalbėjo Pasaulio Lietuvių Jaunimo Sąjungos vardu.

Amerikiečių kalbėjo kongresmanas E. Dervinski. Jis gana įdomiai apibūdino Kudirkos laisvinimo akciją, kurią buvo įsijungęs ir pats JAV prezidentas Ford. Kitas amerikiečių kalbėtojas kongr. R. Hanrahan šiame minėjime negalėjo dalyvauti.

Lietuvių kalbėtojų mintys gerokai kartojos, tad jie nedaug ką naujo pasakė. Tik VLIKo pirm. dr. Valiūnas pažymėjo, kad "mes neleistume Kudirkai dirbti fabrike", nes jis čia turėsiąs kalbėti pavergtos Lietuvos vardu. Į akį krito dideli liaupsinimai, prieš kuriuos ir pats Kudirka keliais atvejais buvo pasisakęs.

Kalbos buvo pajvairintos Jaunimo Centro choro (dirigentas Faustas Strolia) dainomis, sol. Romos Mastienės (akomp. A. Vasaitis) dainavimu ir E. Blandytės ir A. Dikinio deklamavimu. Prie šios dalies nieko nebūtų galima prikišti, nebent tik Blandytės graudžią deklamavimo intonaciją, kuri gal pritiktų šermyne, o ne džiaugsmingo pobūdžio renginyje.

Kalba S. Kudirka

Šį kartą Kudirka pasakė gana ilgoką kalbą, po kurios jis net atsiprašė, jeigu netaip išsireiškė, kaip turėjo. O atsiprašyti gal ir turėjo pagrindo, nepalietė tarpusavio barnių, kurie dabar taip madoje Chicagos lietuvių tarpel. Jis iškėlęs nepriklausomos Lietuvos 10 litų monetą, kurioje išgraviruoti žodžiai "Tautos jėga vienybėje", ragino jų nepamiršti. Kudirka kvietė būti vieningais - jungtis draugėn su kitų pavergtų tautų žmonėmis, įtraukti visus laisvę mylinčius. Jis ragino melstis, kad Amerikos vadai nepadarytų lemtingų klaidų, ir toliau būtų ištikimi laisvės principams.

Kvietė vadovautis 10 Dievo įsakymų, o taip pat nepamiršti tėvynėje gyvenančių lietuvių.

Vėliau jis kalbėjo apie sovietines koncentracijos stovyklas, į kurias neįsileidžiami užsienio korespondentai, o rusų kalboje jis pacitavo poeto A. Mickevičiaus poemą, kurioje kviečiama saugotis kylančios Rusijos grėsmės.

Chicagos garbės pilietis

Po minėjimo Marijos auditorijoje Kudirka su šeima nukeliavo į Lietuvių Televizijos programos šaunų balių. Pirmadienį jis buvo priimtas Chicagos burmistro Richard Daley įstaigoje, kur jis gavo Chicagos garbės piliečio žymenį.

Taip, trumpai paėmus, atrodė S. Kudirkos vizitas Chicagoje. Jis buvo triukšmingas, smagus, na, ir

Simas Kudirka su žmona, dukra ir motina su gėlėmis buvo pasitiktas Chicagoje. Jų kairėje stovi Balfo pirm. Marija Rudienė, kuri buvo vertėja per spaudos konferenciją.

E. Šulaičio nuotr.

dalinai lietuviškai juokingas. Kai kurie veiksniai iš to bandė pasidaryti savo grupei reklamos ir pasiimti neužtarnautą "kreditą". ALTo, pirm. dr. Bobelis prieš Kudirkos atvažiavimą į Chicago net amerikiečių spaudoje pasiskelbė, jog jo grupė apmokėjo Kudirkų šeimai kelionę (tuotarpu jo siūstas čekis grįžo, nes buvo apmokėta kitų), kad Kudirka apsigyvensias Chicagoje ir jam jau yra išnuomotas butas Marquette parko rajone ir pan. Jau viešai kursuoja žinios, kad kai kurie mūsų veikėjai norėjo važiuoti Ku-

dirką pasitikti į Maskvą, kurios savo pobūdžiu skamba kaip feljetonas.

Tačiau, kaip ten bebūtų, Kudirka inėšė daug gyvumo į Chicagos lietuvių padangę, kuri nors ir apsiniaukusi, bet rudeniškai gyva. Šalia dr. Danilevičiaus-Juskevičius Bendruomenės, Kudirka bent porą savaičių buvo įdomiausia pokalbio tema lietuvių tarpe.

Taigi, Kudirka į Chicago atvežė šį tą naujo. Na, o už tai išsivežė didvyrio titulą ir apie \$8,000.

Simas Kudirka New Yorke. Iš kairės: dailininkas J. Juodis, Kudirkos dukrelė Lolita, dr. J. K. Valiūnas, Simas Kudirka, Lietuvos Gen. Konsulas New Yorke A. Simutis ir Genė Kudirkienė.

New Yorke: kongresmonas Robert Hanrahan, Simas Kudirka ir dr. J. K. Valiūnas.

Simas Kudirka su kapitonu Robertu Brieze, kuris buvo liudininku kaip amerikiečiai Kudirką išdavė sovietams.

LIETUVIŠKOJE CHICAGOJE

POETAMS - KOMPOZITORIAMS TRYS PREMIJOS

Poetams - kompozitoriams Illinois Lietuvių Gydytojų Draugija paskelbė estradinės dainos konkursą. Numatytos trys premijos I - \$500, II - \$300 ir III - \$200. Vertintojų komisiją sudarė: Alice Stephens, Faustas Strolia, Alvydas Vasaitis, Aloyzas Baronas ir draugijos atstovė dr. Alicija Ruibys.

Pageidaujama šokio ritmo kūrinių su dainuojamais posmais ir priedainiu, lietuviškais motyvais melodinėje slinkyje, 32 taktų ilgumo.

Kompozitoriai prašomi pridėti akordus akordeonistams ir gitaristams.

Konkurso skelbėjai nori, kad dainas sukurtų laisvajame pasaulyje gyvenantys lietuviai poetai ir kompozitoriai.

Teksto reikalais patys kompozitoriai turi susitarti su poetais.

Slapyvardžiais pasirašytas dainas su kompozitoriaus ir poeto pavardę užklijuotame voke prašoma iki 1975 m. sausio 31 d. siūsti: dr. A. Ruibis, 6753 So. Rockwell Ave., Chicago, Ill. 60629, USA.

Premijuotų dainų I laida taps konkurso skelbėjų nuosavybe. Dėl nepremijuotų dainų išleidimo atskirai tariamasi su autoriais.

DAINŲ IR ŠOKIŲ ŠVENTĖ BUS CHICAGOJE

JAV Lietuvių Bendruomenės valdyba planavo sekančią JAV dainų šventę ruošti Toronto, Ont., Kanadoje, o šokių šventę - Chicagoje, bet Muzikų ir Vargonininkų sąjungos suvažiavime, dalyvaujant ir Tautinių šokių instituto pirmininkei J. Matulaitienei, nutarta abi šventes rengti kartu 1976 metais New Yorke. Šventės rengimo komiteto pirmininku pakviestas dr. Jokubas Stukas.

Pradėjus ieškoti šventei vietos New Yorke, susidurta su sunkumais. Madison Square Garden ne tik per didelis, bet ir dėl labai aukštos nuomos neprieinamas. Mažesnis ir susisiekimo atžvilgiu patogus Coliseum, kurio nuoma siekė \$8,000, tačiau besitariant paaiškėjo, kad turi būti sandomas amerikiečių personalas ir bendros išlaidos siektų apie \$25,000. Tokiai padėčiai esant ir kitų patalpų New Yorke neradus, nutarta abi šventes ruošti 1976 m. Chicagoje Darbo dienos savaitgalyje.

Rengimo komiteto pirmininku pasilieka dr. J. Stukas, gi Chicagoje bus sudarytas pagalbinis komitetas technikiniam darbams.

DAUG CHICAGOS LIETUVIŲ BUVO LIETUVOJE

Chicagoje esantieji keli kelionių biurai, kurie organizavo ekskursijas į Lietuvą praėjusią vasarą, labai patenkinti, jog tautiečiai gausiai pasinaudojo jų patarnavimais ir aplankė savo tėvų kraštą. Visos jų

Vienybė, 1974 m. lapkričio 29 d.

grupės buvo perpildytos tėvynės bei giminių pasiilgusių lietuvių. Taip pat nemažas būrys nuvažiavo ten ir privačiais keliais pavieniai: vieni su reikalais, o kiti tik šiaip paviešėjimo tikslais.

Net ir Gimtasis Kraštas įsidėjo eilę pasikalbėjimų su Lietuvoje viešėjusiais chicagiečiais. Plačiai tame savaitraštyje apie savo viešnagę pasipasakojo akt. Stasys Pilka, žurn. Henrikas Žemelis, inž. Valdas Adamkus ir kt. Atrodo, jog nevisi tautiečiai yra taip bailūs ir sutinka ne tik, kad jų apsilankymas tėvynėje būtų skelbiamas, bet taip pat ir išdrįsta plačiau savo ispūdžius pakomentuoti.

Chicagos Miesto Kolegijose mokosi 88,117 studentų. Lietuviams artimiausioje Southwest kolegijoje mokosi 5,379 studentai. Kolegijose yra vakariniai kursai suaugusiems, o Southwest kolegijoj dar yra specialūs lietuvių kalbos kursai tos kalbos nemokantiems. Suaugusių kursuose šiemet mokosi 11,753 kursantai. Apie kursus ir mokslą kolegijose žinias ir informacijas teikia Sy Friedman, tel. 269-8233. Lietuvių kalbos lektorius S. W. kolegijoje yra Romas Kinka.

YMCA kolegijos lietuvių kalbos kursuose pradedantiems moko Marija Prunskytė. Kursai bus vidurdieniais dvi dienas savaitėje, kad jais suinteresuoti dirbantieji miesto centre galėtų jiems išnaudoti pietų pertrauką.

MILŽINIŠKOS EGLUTĖS

Net 24 milžiniškos kalėdinės eglutės, papuoštos įvairiais tautiniais ornamentais, bus šiemet Chicagos Mokslo ir pramonės muziejuje nuo lapkr. 29 d. iki sausio 1 d., o muziejaus teatre - įvairių tautų kalėdinė programa. Dalyvauja 116 grupių.

Lietuvių programa gruodžio 10 d. 7:30 val. Tą vakarą muziejaus valgykloje ir lietuviški valgiai.

Chicagietis Valdas Adamkus, Amerikos Gamtos aplinkos apsaugos departamento vicedirektorius, neseniai skaitė paskaitas Vilniaus universitete ir Kauno Politechnikos Institute vandens ir oro apsaugos bei ekologinių problemų klausimais.

Chicagoje CBS radijo stotis Adamkų pakvietė duoti pasikalbėjimą apie savo kelionę ir ekologiją.

BALFo pastangomis į Chicago, atskrido dar vienas pabėgėlis iš Lietuvos - jūreivis Jonas Stankevičius, 27 metų, gimęs Kaune, baigęs technikos mokyklą ir Klaipėdos navigacijos ir radijo mokyklą. Gavęs darbą prekiniame laive, J. Stankevičius iš Klaipėdos rugpiučio 12 d. atvyko į Prancūziją, po keturių dienų pabėgo ir nuvyko į Paryžių, kur susirišo su valdžios įstaigomis.

Simas Kudirka su žmona Gene Chicagoje.

Kelionės į Lietuvą įspūdžiai Bostone

LB Kultūros klubo susirinkimas lapkričio 23 d. 7:30 val. vak. Tarp-tautinio Instituto patalpose, 287 Commonwealth Ave., Bostone.

Programoje - Lietuvos vaizdai ir studentų atsiminimai. Programos pagrindiniai tikslai - supažindinti klausytojus su lituanistinėmis studijom ir studentišku gyvenimu Vilniaus universitete bei vaizdiniai parodyti dabartinę Lietuvą.

Gita Merkevičiūtė-Kupčinskienė apibūdins savo stažuotę ir apylamai lituanistinius mokslus Vilniaus universitete.

Gita 1973 m. baigė Connecticut College ir isigijo B. A. laipsnį iš prancūzų literatūros. Pereitais metais ji laimėjo stambiają Watson Fellowship ir pasinaudojo ta stipendija studijuoti lietuvių tautosaką Vilniaus universitete. Šiais metais ji studijuoja prancūzų literatūrą Bostono universitete, ruošdamasi magistro laipsniui.

Perkūnas Krukonis, iniciatorius ir vienas iš Garso bangų radijo

programos steigėjų, pasidalins savo įspūdžiais iš vasaros lituanistinių kursų Vilniaus universitete.

Filmininkas Romas Šležas parodys skaidrių montažą su muzika iš savo pereinamųjų metų kelionės per Lietuvą. Tai tikrai įvairus ir platus vaizdas dabartinės Lietuvos ir jos žmonių gyvenimo.

Ši programa turėtų būti ypatingai įdomi mūsų jaunimui - moksleiviams ir studentams. Tad maloniai kviečiame visus su savo jaunimu gausiai atsilankyti į šią žodinę ir vaizdinę kelionę į Lietuvą.

Po programos - tradicinė kavutė ir laisvi pašnekesiai.

MIRĖ J. LUBINAS

Lapkričio 13 d. So. Bostone mirė Juozapas Lubinas, graboriaus J. Lubino, Julijos Santellos ir Ruthos Ambrozės (abi Miami, Fla.) tėvas. Palaidotas lapkričio 16 d. N. Kalvarijos kapinėse.

WINTER GARDEN TAVERN, INC.

VYT. BELECKAS
Savininkas

SALĖ VESTUVĖMS IR KITOKIOMS
PRAMOGOMS. BE TO, DUODAMI
POLAIDOTUVINIAI PIETŪS.

Pirmos rūšies lietuviškas maistas
prileidama kaina.

1883 Madison Street • Brooklyn 27, N. Y.
(Ridgewood)

Tel. EVergreen 2-6440

Kun. Vaclovui Martinkui 65 metų amžiaus

Siais metais BALFui suėjo 30 metų. Spauda apie tai jau rašė, minėjo, kėlė bankietus, o Lietuvių Dienos paskyrė BALFo sukakčiai net ištisą žurnalą. Nieko stebėtina, kad BALF tokios pagarbos vertas ir kad jo veikla ir šandie yra taip pat svarbi, kaip ir 1944 metais, kai BALF buvo įsteigtas. Deja, peržiūrėjęs laikraščius ir tą patį Lietuvių Dienų žurnalą, nustebau, pamatęs daugybę nuotraukų, bet jų tarpe neradau buvusio priešpaskutinio BALF Centro Valdybos pirmininko kun. Vaclovo Martinkaus nuotraukos ir nė žodelio, kad toks išviso pasaulyje yra.

Kodėl jis taip užmirštas žmogus, dargi kunigas - klebonas?

Bevertydamas knygas ir enciklopedijas, suradau, kad šis kunigas tikrai gyvena ir šandie veikia ir beveik 10 metų visa siela buvo atsidavęs BALFo veiklai, kaip tos didžios organizacijos vyriausia galva. Negana to, nepaminėtai praėjo ir jo 65 metų amžiaus sukaktis be rašinių apie jį, be bankietų ir be jokių minėjimų, priešingai - priskaitytas prie užmirštų žmonių. Dar tebeminima ne vieno 65 metų sukaktis, tad ir Vaclovą Martinką reikia pagerbti nors keliomis eilutėmis.

Jis gimė 1909 m. kovo 15 d. Vaitelių kaime, Ylakių valsč., Mažeikių apskr. 1935 m. baigė kunigų seminariją ir išventintas kunigu.

Pradžioje dirbo Mažeikiuose vikaru, vėliau buvo paskirtas Židikų parapijos klebonu. 1944 m. karo audra jį nubloškė į vakarus. Kurį laiką gyveno Lūbeke, kur lietuvių stovykloje ėjo kapeliono pareigas.

1950 m. atvyko į Ameriką. Apsigyveno Providence, R. I. Čia jis tuojau įsijungė į BALFo skyriaus veiklą. Providence nedaug lietuvių, ir tie patys daugumoje neturtingi, parapija taip pat neturtinga. Kun. Vaitiekūnui vadovaujant, BALFo skyrius silpnai gyvavo. 1958 m. kovo, vėliau lapkričio 9 d. kun. Martinkus, susikvietęs lietuvius, vėl atgaivino besilikviduojantį BALF skyrių.

Kun. Martinkus yra vienas retai pasitaikančių asmenybių, kuris sunkumuose nepalūžta, jis sunkiai dirbo, ir jo mažo skyriaus narių buvo surinkta palyginti daug pinigų ir rūbų BALFo reikalams.

1964 m. kaip gabūs organizatorius, artimo meilės talentu apdovanojamas, buvo išrinktas BALF Centro Valdybos pirmininku. Tos pareigos jam nebuvo lengvos, nes iš Providence reikėjo dažnai važinėti į New Yorką ir čia rūpintis BALFo veikla.

Kiek jis praleido nemiegotų naktų ir patyrė vargą, negaudamas jokio atlyginimo, net nuo nuovargio ir nervų įtempimo susirgo širdies negalavimu. Kiek pasigydęs, vėl tebe-dirba, kol BALF iškeltas į Chicagą.

Dar buvo paliktas BALFo direktorių pirmininku, bet, kaip "nepatikimas", o gal egoistiniais sumetimais, ir iš šios vietos buvo pašalintas.

1969 m., BALFo išleistoje knygoje 25 metų sukakties proga priminama, kad Kristus paliko priminimą, kad vargšų mes visuomet turėsime. Toliau jis rašo, kad ir geriau susitvarkiusiuose kraštuose atsiranda ir atsiras žmonių, kurie dėl ligos, šeimos gausumo ar kitų priežasčių, atsiduria labai vargingoje padėtyje. Tai galėtų įsitikinti kiekvienas, bent savaitę pasėdėjęs BALF įstaigoje ir perskaitęs tik vienos savaitės gaunamą korespondenciją. Toliau jis primena žydų tautą, kurioje yra paslapčių - jų išipareigojimas - vienas kitam padėti.

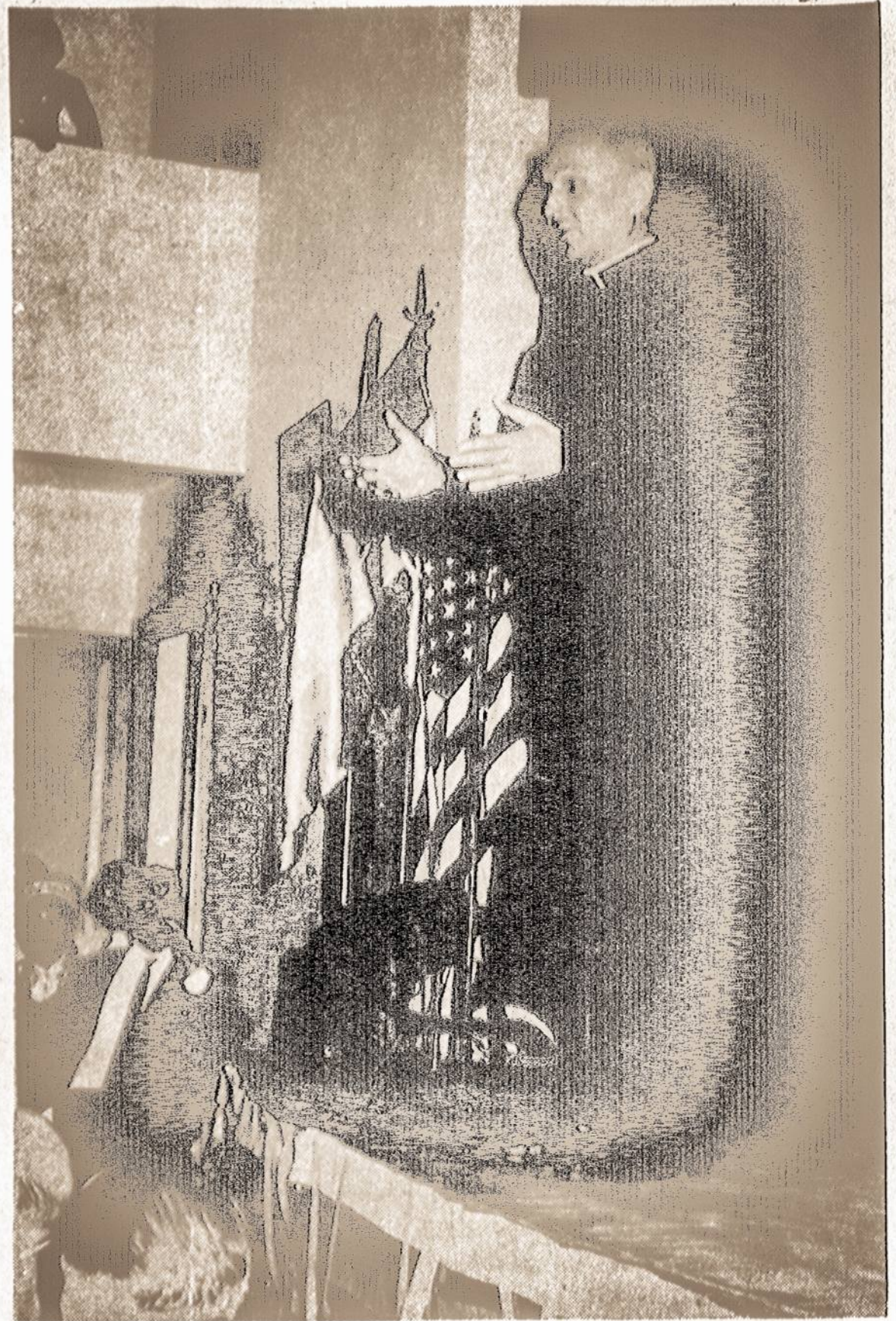
Kun. Vaclovas Martinkus ne tik per BALFą, kurio reikalais jis labai rūpinosi, bet ir pats asmeniškai savo atsakomybe yra ne vieną atkvietęs į Ameriką, ir tokiems ne tik pas save davė pastogę, maitino, pinigais šelpė, iki jie išsikūrė, bet surado vietas ir kitur.

Kitoje tos knygos vietoje jis rašo: "Sotus alkano neužjaučia, sako priežodis. Laisvė Lietuvai dar neatkovota, todėl Lietuvą turime matyti kiekviename lietuvyje, nes jis yra jos dalis, Juoba reikia matyti kenčiančią Lietuvą kenčiančiam ir pagalbos reikalingam lietuviui, nepaisant, kur ir kaip jis savo gyvenimą yra praradęs - jie visi savyje nešioja Lietuvos dalelę ir visi yra bent tautybės sujungti su visų kraštų lietuviomis, ypač tais, kurie pajėgės stipriau išsikurti. BALFas negali tyrinėti šelpiamųjų politinių ir religinių nusistatymų, bet sužinojės, jog lietuvis yra reikalingas pagalbos, tuoj ją teikia..."

Tai žodžiai, parašyti kunigo, kuris ne tik taip sakė, kaip daugelis kitų kunigų, bet taip ir vykdė ir ta mintimi dar ir šandie gyvena. Deja, šis gilus humanizmo žmogus iš BALFistorijos lapų jau bandomas išbraukti.

Šandie mes kun. V. Martinką prisimename su neseniai praėjusia 65 metų amžiaus sukaktimi, bet kitais metais vertėtų išigilinti ir į šio tauraus lietuvio asmenybę, jo sveiką galvosėną ir patriotizmą, kai jis švęs 40 metų savo kunigystės sukaktį. Tokių nepolitikierių kunigų mes mažai turime, tad, jis vertas tinkamos pagarbos. K. Klatauskas

Cleveland National Directory, 1974 m., leidinyje gražiai atstovaujami lietuviai; jame yra net keli puslapiai su lietuvių organizacijų, bažnyčių, salių, meninių vienetų ir įvairių profesinių ir kitokių draugijų ir klubų adresais. Sarašas papuoštas lietuvių šokėjų nuotrauka. Leidinys yra 170 puslapių ir jame labai daug žinių ir apie kitas tautybes.

Balfo pirmininkas kun. Vaclovas Martinkus apie Balfo veiklą kalba P. Amerikos lietuvių kongrese 1967 vasario 4 Buenos Aires, Argentinoje. Nuotr. P. Butkaus

DR. VLADUI INGELEVIČIUI 85 METAI

Lapkričio 11 pulkininkui dr. Vladui Ingelevičiui Great Neck, N. Y. suėjo 85 metai. Gyvena su visa šeima - žmona dail. Regina Ingelevičienė ir dviem dukrom - Mara Vygantiene ir jos šeima ir Gina Kudžmiene, kuri gyvena gretima-me name. Jis tvirtas ir darbingas, seka lietuvišką gyvenimą, skaito laikraščius ir knygas, lanko lietuviškus parengimus.

Gimė 1889 lapkričio 11 Beržnuose, Rokiškio apskr. Gimnaziją baigė 1908 Petrapilyje. Tais pačiais metais įstojo į Karo Medicinos Akademiją, kurią baigė 1913. Tarnavo rusų kariuomenėje nuo 1913 iki 1917.

Į Lietuvą grįžo 1918 vasarą, stojo į Lietuvos kariuomenę savanoriu, organizavo kariuomenės sveikatos tarnybą, kurį laiką buvo karo sanitarijos viršininku, paskui jo padėjėju iki pat Lietuvos kariuomenės išformavimo 1940.

Nuo 1934 iki 1940 atstovavo Lietuvai tarptautiniame karo medicinos kongresų komitete ir pats dalyvavo 1932 ir 1934 Liege, 1936 Genevoje, 1937 Bukarešte.

Karo medicinos ir cheminio karo klausimais rašė Mūsų Žinyne, Medicinoje. Buvo ilgametis L. R. K. Gailistingųjų Seserų Mokyklos lektorius.

Jis buvo vienas Lietuvos Raudonojo Kryžiaus steigėjų 1919, nuo 1919 iki 1944 jis dirbo L. R. Kryžiaus valdyboje su 1932-1938 metų pertrauka. Vokiečių okupacijos metais 1941-1944 faktinai ėjo L. R. Kryžiaus pirmininko pareigas Savitarpinės pagalbos priedangoje. Į Vokietiją pasitraukė 1944. Karui pasibaigus, 1945 atgaivino L. R. K. veiklą ir iš Bregenzo, Austrijoje atnaujino ryšius su tarptautiniu Raud. Kryžiumi Genevoje.

Liet. Raud. Kryžiuje Vokietijoje jis dirbo iki 1949, kada atvyko į Ameriką. Čia įsigijo gydytojo teises ir dirbo New Yorke.

Dr. V. Ingelevičius yra vegetaras, Lietuvoje buvo vienas Lietuvos vegetarų draugijos steigėju, dabar jis dažnai dalyvauja vegetarų kongresuose.

Jis taip pat yra vienas 5 korporacijos Fraternitas Lithuanica steigėju.

Vincė Jonuškaitė, Lietuvos operos veteranė, dabar gyvenanti Santa Barbara, Cal., rašo savo atsiminimus. Jie apima įvairius jos įdomaus gyvenimo laikotarpius. Ji tikisi, leidėją nebus sunku surasti, nes atsiminimų knygos laukia gausūs mezzosoprano gėrbėjai. V. Jonuškaitės talentas buvo susilaukęs plataus pripažinimo ne tik nepriklausomaj Lietuvoje, bet ir už jos ribų.

Vienybė, 1974 m. lapkričio 29 d.

Smuikininkas Izidorius Vasyliūnas koncertuoja su sūnum Vyteniu.

Vasyliūnų koncertas

Sekmadienį, gruodžio 15 d. 4 val. 30 min., Jordan Hall mažojoje salėje, smuikininkas Izidorius Vasyliūnas ir pianistas Vytenis M. Vasyliūnas rengia savo metinį koncertą. Jų programoje rečiau grojama trečioji Ludwig van Beethoven sonata Es dur Opus 12 Nr. 3, italo Ottorino Respighi melodinga romantiška sonata H moll, ir pirmą kartą išpildoma, šiais metais specialiai Vasyliūnams parašyta, nuosaukia moderni pirmoji Jeronimo Kačinsko sonata smuikui ir fortepijonui.

Besidomintieji muzikos menu nuosirdžiai kviečiami nepraleisti labai retos progos pasiklausyti savų menininkų atlikėjų ir savo žymaus kompozitoriaus naujai sukurtu veikalu. Salės adresas: 30 Gainsboro Street, Boston, Mass., kampe Huntington Ave., vienas blokas nuo Symphony Hall. Bilietų kaina tik

Komp. Jeronimas Kačinskas

\$2.50, jų galima gauti jau dabar kasoje prie salės. Kasa atdara kasdien nuo 10,30 iki 5,30.

Australijoje lietuvių muzikė laimėjo \$1,500

Jaunųjų pianistų varžybose Virginia Inkrataitė, jaunoji Australijos lietuvių pianistė, laimėjo pirmą vietą ir \$1,500 premiją. Tas instrumentalistų ir dainininkų varžybas rengė Australijos televizijos ir radijo ABC bendrovė atskirose valstijose.

V. Inkrataitė, 20 metų amžiaus, yra baigusi Sydney valstybinę konservatoriją su dviem diplomais - pianistės ir muzikos mokytojos.

Konkurse pirmiausia ji išsikovojo I vietą New South Wales valstijos varžybose, kurios buvo surengtos Sydney rotušėje su šio miesto simfoniniu orkestru.

Baigminės visos Australijos varžybos, 1974 m. lapkričio 29 d.

žybos įvyko Melburne, kur V. Inkrataitei konkursinę programą taip pat teko atlikti su Melbourne simfoniniu orkestru.

Montrealietė sol. G. Čapkauskienė, praėjusį pavasarį gastroliausi Australijoje, jau tada atkreipė dėmesį į jai akompanavusią Virginiją Inkrataitę ir pasiūlė JAV bei Kanados lietuviams šią talentingą pianistę pasikviesti koncertų serijai.

Dalia Petravičiūtė, Michigan universiteto studentė, laimėjo I vietą Trophy Paddleball varžybose, Varžybos buvo Ann Arbor, Michigan. Antras jos mėgiamas sportas yra figūrinis čiuožimas.

VIENOJE SUHARMONIZUOTOS 43 LIETUVIŲ LIAUDIES DAINOS

Išgirsti lietuvių liaudies dainų motyvus valsų mieste Austrijos Vienoje ne dažnam teko. Lietuvos konservatorijos muzikos teorijos katedros docentas Juozas Antanavičius iš Austrijos į Vilnių parsivežė Vienos muzikos akademijoje harmonizuotas 43 lietuvių liaudies dainas. Grįžęs po devynis mėnesius trukusios mokslinės stažuotės Vienoje, Juozas Antanavičius ruošiasi su jomis supažindinti Lietuvos muzikus ir visuomenę.

— Stažuotė Vienoje buvo labai naudinga, - pasakoja muzikas. - Baigęs Vilniaus konservatoriją ir Leningrado Rimskio-Korsakovo konservatorijos aspirantūrą, Vienoje buvau atsidėjęs dviejų krypčių studijoms: mokslinei - studijavau šiuolaikinės muzikos polifonijos problemas - ir pedagoginei - susipažinau su aukštojo muzikos mokslo metodika Vienos muzikos akademijoje ir Vienos universiteto muzikos mokslų institute.

Beveik tuo pat metu Vienoje stažavosi ir Jonas Aleksa, Vilniaus operos dirigentas.

Vienos muzikos akademijoje, dabar pavadintoje Aukštąja muzikos ir scenos meno mokykla, J. Antanavičiaus stažuotei vadovavo muzikos teoretikas ir kompozitorius profesorius Fridrichas Neuman, o Muzikos mokslų institute - docentas Gernot Gruber.

Užsiėmimų metu klausydamas,

kaip amerikietis, o paskui afrikietis skambina savo kompozicijas, J. Antanavičius nustebo: iš kur tokie pažįstami akordai? Pasirodo, tai Muzikos akademijos auklėtinių - amerikiečio, afrikiečio ir kitų - interpretuojamos... lietuvių liaudies dainos.

Jų atsiradimo Vienos akademijos istorija tokia. J. Antanavičius pado- vanojo savo profesoriumi F. Neuman J. Čiurlionytės sutvarkytas lietuvių liaudies dainų melodijas ir tekstus. Profesorius, sukūręs harmonijos sistemą, jungiančią renesanso ir dvidešimtojo amžiaus harmonijos bruožus, susidomėjo lietuvių liaudies dainomis, ėmė jas harmonizuoti pagal savo sistemą, o taip pat pavesdavo jas harmonizuoti savo studentams kaip pamokų užduotis. O išvykstančiam J. Antanavičiui profesorius įteikė jau 43 harmonizuotas lietuvių liaudies dainas.

J. Antanavičius, be kūrybinio ir pedagoginio darbo konservatorijoje, eina atsakingas Lietuvos Kompozitorių sąjungos pirmininko pavaduotojo pareigas. Buvo įdomu sužinoti jo nuomonę apie Austrijos muzikinį gyvenimą.

— Kaip visi žinome, Austrija - kraštas, kur muzikantai visais laikais idealizuojami, - pasakoja J. Antanavičius. - Deja, dabar čia jaučiamas savotiškas muzikinės kūrybos atoslūgis.

Antanas Burda

LIETUVA PIRMAUJA KULTŪROJE

Lapkr. 28. - Peter Osnos Los Angeles Times rašo iš Vilniaus ir plačiau sustojo ties naujaisiais operos rūmais.

Jis cituoja Vilniaus lietuvių: "Mes esame apsupti didžiųjų jėgų, išsilai-kyti labai sunku, bet darome kas galima, norime pirmauti nors savo kultūra". Toliau rašo:

Operos rūmai miesto centre, prie Neries, tikrai verti pasididžiavimo. Ekspertų nuomone, tai vienas geriausių tos rūšies pastatų pasauly. Planavo talentingiausi lietuvių architektai, vietiniai žmonės juos statė net dešimtis metų. Medžiagas teko panaudoti savas ir importuoti iš Vakarų už pačią Lietuvą susirinktą užsieninę valiutą. Pastatas kainavo apie \$6,000,000. Kiekvienas lankytojas pastebės, kad lietuviams operos rūmai reiškia daugiau negu tik pastatas.

Visur stengiamasi pabrėžti, kad Lietuva turi savo atskirą kultūrą ir identitetą, vakarietišką, ne rusišką - kalbą, muziką, dailę, architektūrą, gyvenimo būdą. Tuo pačiu metu esą nereikia užmiršti sovietų hegemonijos ir nubrėžtos linijos, kurios peržengti negalima, ir kad Rusijos respublika tarp lygių yra pirmoji.

Lietuviai per metus pagamina keturis ar penkis savo filmus, bet autorius jų nematęs, matęs tik rusiškuosius.

Kiekvienai lietuviškai knygai, laikraščiai ar žurnalui parduotuvėse yra vienas ar du rusiški.

Prieš šimtą metų carai buvo uždraudę lietuvišką spaudą, knygas reikėdavo slapta gabenti iš Vokietijos.

Senajame Vilniaus universitete populiariausios studijos yra lietuvių kalba ir literatūra, nors ir žino studentai, kad, baigę tuos mokslus, ne visi ras sau darbo...

Pamini charakteringą vieno lietuvių išsireiškimą: "Mes turime atgavinti carų laikų paprotį. Tada, kai būdavo kokia grėsmė kam nors naktį, vienas iš bažnyčios bokšto pradėdavo šaukti visam miesteliui: Žmonės, padarykite, ką turite daryti!" Ir daro, ką gali, baigia korespondentas.

Vilniuje įvyko tradicinė aštuntoji Estijos, Latvijos ir Lietuvos muzikologų konferencija. Dalyvavo svečiai iš Maskvos, Leningrado, Kijevo ir Minsko.

Konferencijose buvo svarstomos aktualiausios visoms trimis respublikoms bendros muzikinio gyvenimo problemos. Pagrindinį pranešimą padarė Lietuvos muzikologas M. Slipkus.

Per tris dienas konferencijoje perskaityta ir apsvaistyta dvylika pranešimų.

THE ENGLISH VIENYBĖ

ARCHITECTURE IN VILNIUS

Hedrick Smith, New York Times correspondent, recently visited Vilnius and wrote the following article about the capital's architecture:

This Lithuanian capital won the Lenin Prize for architecture this year for its effort to relieve the sameness of Soviet public housing with the design of an apartment house subdivision.

"We set ourselves the task of relieving that monotony and of making each of the buildings look different", said Vytautas Staskus, director of the Town Planning Institute.

Not only in that subdivision but in much of its architecture Lithuania sets a standard for the rest of the Soviet Union to match. Workmen are now rushing to complete a modernistic glass and brick opera house, the newest architectural pride of Vilna.

The opera house, after an agonizing nine and a half years in construction, will have its premiere on Nov. 5 when the state opera company opens its 55th season.

It is the work of Nijole Buciuė, one of the leading architects of the city.

Dramatic Glass Facade

Situated on a knoll near the center of town overlooking the curling Neris River, the building has a dramatic glass facade with chandeliers cascading down in tiers from a 40-foot-high vestibule.

For a city that already has a bright, modern sports palace, a nicely designed central post office and a contemporary art exhibition hall ranking far above the ordinary level of Soviet architecture, the opera house does not represent a breakthrough. But it is notable for its handsome lines and interiors. Miss Buciuė and her husband, Yuri Markeyev, designed interiors that play off smoothly finished Lithuanian oak and imported teak facades with dull brass columns done in honeycomb patterns unusual for most Soviet construction.

In all, the hall seats 1,149 people, 800 in the orchestra and 349 on 22 balconies that provide offbeat interior rhythm. The stage, equipped with East German engineering, has five movable sections that permit the company to do four scenes in quick succession.

Designed Computer Center

Miss Buciuė, who has also designed a bright, spacious modern furniture pavilion and a clean, slender computer and planning center in 21 years as an architect, considers this her major work.

Many of her townspeople are

8

The new opera house in Vilnius.

enthusiastic about it though others, preferring simpler, cleaner lines, complain that the opera house is too eclectic in style and material. One artist called it "an exhibition of construction materials".

The Lazdynai housing subdivision is less striking and unusual than the opera house, but it represents one of the best efforts so far in the Soviet Union to eliminate the standardized designs for lowcost housing.

Vytautas Cekanauskas, the architect, made an effort to fit the apartment buildings to the rolling contours of the land and to put shops within a quarter of a mile of each dwelling, while still trying to preserve some contact with nature.

Traffic flow has been held down by routing trunk roads through the area on a lower level. The planners also preserved a number of wooded areas and have gone to some pains about landscaping and lawns, a rarity for Soviet housing projects.

Lazdynai is also one of the first to incorporate a modest number of underground carparking wells, enough for 10 cars for each 1,000 inhabitants, a figure that architects now plan to quadruple.

The designers, several architects said, made an effort to avoid the gigantism as well as the impersonality of housing projects in Moscow and other Russian cities, using the older sections of Vilna as a model.

"We tried to keep it on a human scale", said Mr. Staskus.

Simas Kudirka Interviewed for Radio Liberty's First Broadcasts in Lithuanian

New York - Preparations for the initiation of Lithuanian language broadcasts over Radio Liberty, scheduled for January 1975, are so far advanced that a 90 minute November 20th interview with Simas Kudirka, the Lithuanian sailor whose four year struggle to leave the Soviet Union was finally successful earlier this month, can be used as the basis for a series of broadcasts by RL shortly after the New Year.

Simas Kudirka's futile attempt to defect from a Soviet ship to a U. S. Coast Guard cutter on the high seas in November 1970 received full coverage over Radio Liberty although there were no broadcasts in Lithuanian at that time.

The unofficial Russian transcript of Kudirka's subsequent trial for treason, circulated in *samizdat* in 1971, was read verbatim over the air in Russian and in translation into other languages of the Soviet Union. RL also reported fully on the steps leading to Kudirka's receipt of American citizenship, release from prison and emigration with his American-born mother earlier this month.

Radio Liberty plans to begin with weekly programs in the Lithuanian language in January and Februa-

ry 1975. A full program schedule including thirty minute daily broadcasts in Lithuanian will go into effect at the beginning of March 1975. The programming will include news, world press reviews, news and political analysis, historical, cultural and human rights broadcasts with special focus on Lithuanian interests.

Radio Liberty, which is financed by U. S. Congressional appropriations, has been broadcasting in up to 18 languages of the Soviet Union since 1953. Radio Liberty received funding and authorization for broadcasts in Lithuanian for the first time this year.

As a result of efforts by a number of Congressional leaders this past year, Radio Liberty is also authorized to initiate broadcasts in Estonian and Latvian as soon as funds are available. The search for programming staff in those languages is already underway.

NEW BI-WEEKLY IN HARTFORD, CONN.

Edward Matys and Geoffrey Robinson, both former copy editors at the Hartford [Conn.] Courant, have formed the Valley Advocate, a new bi-weekly paper aimed at the age 35 and under group.

Vienybe, November 29, 1974

Lietuvoje

Paruošė Vytautas Zalatorius

Observatorija

Aukštaitijoje, netoli Molėtų, statoma observatorija, kuri turės 163 centimetrų skersmens teleskopą, vieną galingiausių Pabaltijy (2,3 cm = 1 colis). Ant Kaldinių kalno, Kulionių kaimo pakrašty, bus pastatyti keturi stebėjimo bokštai. Jau dabar toje vietoje apsigyveno astronomo E. Meišto šeima, kuri tyrinėja dangų per 63 cm skersmens teleskopą. Nuo teleskopo lešio skersmens priklauso jo didinamoji galia.

Lietuvoje dangus nėra palankus tyrimams, nes vidutiniškai čia tik viena iš trijų naktų neapsiniaukus. Dėl to Vilniaus universitetas, kur apmokomi Lietuvos astronomai, jau seniai turėjo stebėjimo centrus Kryme ir Kaukaze, kur vaškių naktų dvigubai daugiau. Lietuviai baigia pasistatydinti sau teleskopą ir Samarkande, Vidurinėje Azijoje.

Paprasta akimi tegalima matyti tik pusrėčio tūkstančio žvaigždžių. Lietuvių astronomų yra maždaug 30.

Prie Šiaulių planuojamas kitoks projektas. Sekančiais metais ten bus pradėta tvenkta Dubysa. Ties Bubniais ji užlės 350 hektarų plotą (1 ha = 2,5 akro), sudarydama Šiaulių marias, panašiai kaip užtvėntas Nemunas išsiliejo į Kauno marias.

Marios aprūpins Šiaulius, kurie dabar turi daugiau kaip 100 tūkstančių gyventojų, pramoniniu vandeniu. Aplink marias bus drėkinami laukai, o ir poilsiautojai turės kur apsistoti.

Fabrikai

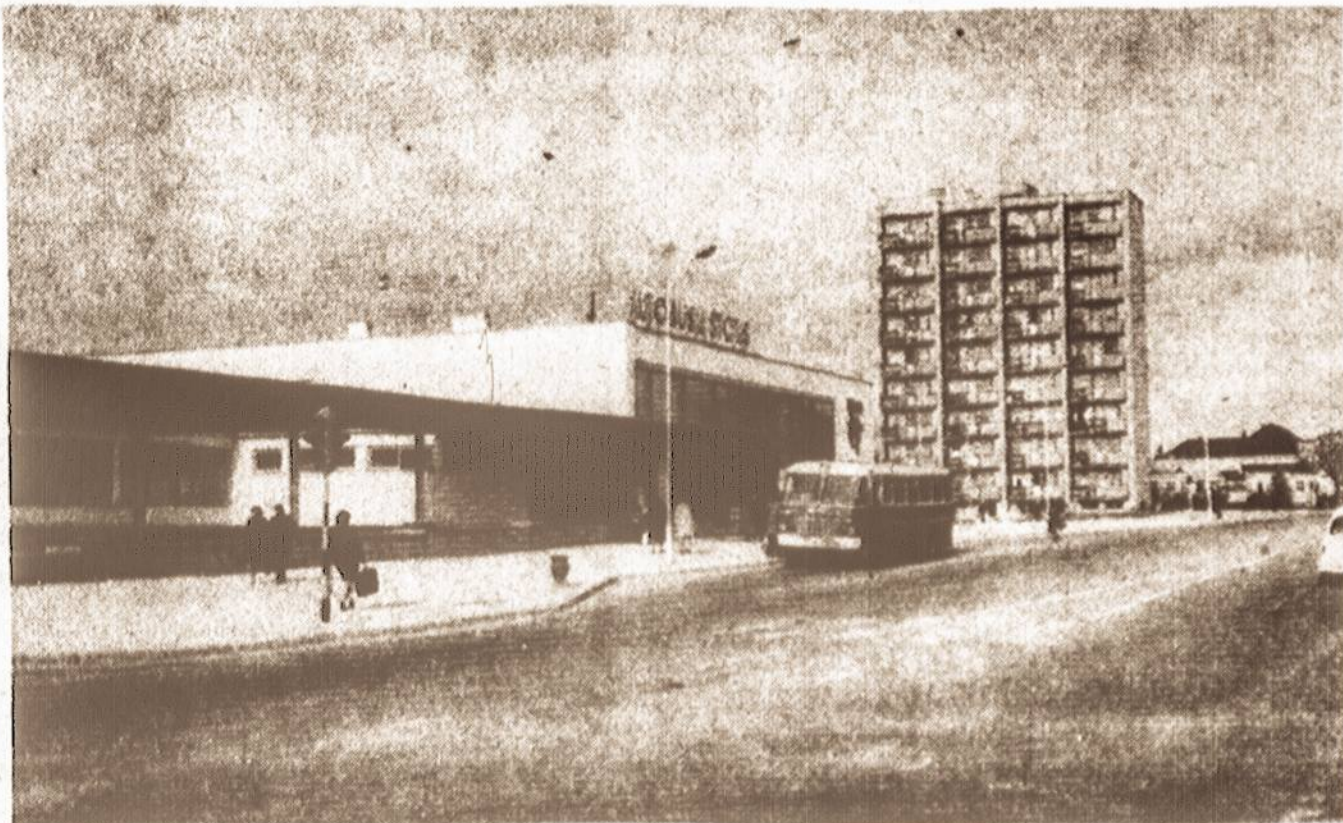
Kapsuke, buvusioje Marijampolėje, statoma pieno konservų gamykla, kurioje dirbs puse dešimto šimto žmonių. Ji gamins gryną kondensuotą pieną, su kava ir su kakava, o taip pat ir sviestą. Statyba numatoma užbaigti po dviejų metų.

Utenoje baigiamas statyti mėsos kombinatas (skerdykla). Per paskutiniuosius 10 metų buvo pastatytos stambios pieninės Kaune, Klaipėdoje ir Panevėžyje, be to, mėsos kombinatas Alytuje.

Lietuvos žmonės vis geriau maitinasi. Kiekvienas per metus vidutiniškai suvalgo 160 svarų mėsos ir daugiau kaip 1,000 svarų pieno produktų. Vienam amerikiečiui šie skaičiai atitinkamai yra 185 ir 365 svarai.

Liaudies ūkio efektyvumas nemažu mastu priklauso nuo gamybos objektų dydžio. Neveltui tad ir Tarybų Sąjungoje, ir Amerikoje veikia didžiulės pramonės ir žemės ūkio įmonės. Viena tokių stambių įmonių yra ir Lietuvoje. Tai Vilniaus paukštynas. Ten per 50 tūkstančių vištų ir gieda 5,000 gaidžių taip, kad paryčiais ne tik miegoti, bet ir susikalbėti negalima. Vien broilerių cechas užima 30 pastatų, kuriuose per metus užauga 80 tūk-

vienu, 1974 m. lapkričio 29 d.

Šiaulių autobusų stotis

tančių paukščių. Per parą prirenkama pusantro tūkstančio svarų plunksnų, kurios apdorojamos specialiomis centrifugomis. Per metus kiekviena višta padeda 192 kiaušinius, o iš 100 kiaušinių gaunama iki 85 sveikų viščiukų. Paukštyne auginamos ir iš Kanados atvežtos plimutrokų ir kornių veislės vištos.

Popierius

Kauno popieriaus fabrikas, pastatytas dar Nepriklausomybės laikais, šiandien turi 1,200 darbininkų ir pagamina kasmet 64,500 tonų septynių rūšių popieriaus. Ant šio fabriko, žinomo poeto Janonio vardu, popieriaus atspausdinta rusiškoji "Didžioji tarybinė enciklopedija" ir kiti reprezentaciniai leidiniai. Kauniečių popierius eksportuojamas į Indiją, Pakistaną, Panamą ir kitus kraštus. Japonija ir Vakarų Vokietija pardavė fabrikui moderniausius įrengimus. Celiuliozė, iš kurios daromas popierius, į fabriką atkeliauja net iš Suomijos ir Prancūzijos.

Popierių išrado visgi ne rusai, o kinai maždaug Kristaus laikais ir gamino jį iš bambuko ūglių. Gamybos paslaptys per Japoniją, Arabiją, Kiprą pasiekė Ispaniją maždaug 1,000-aisiais metais. Iš ten jis paplito po visą Europą, kur XVIII prancūzas N. Roberas pradėjo popierių gaminti mašinomis. Šiandien žinomo 600 popieriaus rūšių gaunama iš skirtingos žaliavos, skirtingų gamybos būdų ir priemonių. Pvz., talkas popieriui teikia baltumą, klizai, krakmolai, įvairios dervos suteikia nepralaidumą rašalui, tvirtumą.

Ne vienas užsienio turistai norėtų, kad Kauno popieriaus fabrikas pradėtų gaminti ir aštuntos rūšies, būtent tualetinį, popierių, kurio, žinia, Lietuvoje labai trūksta.

Nepaprastai plečiasi žemaitiškoji Kelmė. Po karo čia įsikūrė Kauno "Audimo" fabriko mezgimo cechas, kuriame dirba 700 žmonių. Rekonstruota sviesto-sūrių gamykla, yra plačiaekranis kino teatras, ligoninė, prekybos, vaikų muzikos ir sporto

mokyklos. Statoma antra gimnazija. Vienas mikrorajonas baigiamas statyti, kitas, 6,000 gyventojų, numatytas. Kai tas bus baigtas, Kelmė turės 15,000 galvų.

Gamta

Telšiuose atidaryti nauji Kultūros rūmai su biblioteka ir 600 vietų sale. Tytuvėnuose penkių hektarų plote pradėtas rengti dendroparkas (botanikos sodas). Jame augs 54 rūšių spygliuočiai ir 447 rūšių lapuočiai. Bus medžių ir iš Amerikos. Tarp kitų, bus auginamos 11 rūšių akacijos ir 18 rūšių klevai.

Žuvinto draustinis yra žiemoti skrendančių paukščių tarpinė poilsio stotis. Rugsėjo mėn. ten svečiavosi net 14 tūkstančių sparnuočių. Vien didžiųjų ančių buvo priskaičiuota arti 7,000 ir bemaž tiek pat laukių. Mėnesio pabaigoje vienas po kito praskrido gervių trikampiai. Iš retesnių paukščių Žuvinte buvo pastebėtos pilkosios žąsys, cyplės, mažieji bėgikai, tamsieji tilvikai, mažieji ereliai ir nendrių lingė.

Šunystė

Na, o Vilniuje geriausi žmonių draugai - šunys sukėlė partiečių lojimą. Dar vasaros pabaigoje "Tiesoje" buvo atspausdintas vieno šunų neprieteliaus laiškas apie visur maižančius keturkojus. Skundą tyrė pats Vilniaus miesto darbo žmonių deputatų t-bos vykdomasis komitetas daugiau kaip du mėnesius. Galų gale komiteto pirmininko pavaduotojas K. Kačonas turėjo pripažinti, kad "valkataujančių šunų ir kačių kasmet sugaunama daugiau, . . . jog palaidi šunys be savininkų bėgioja bendruose kiemuose, gatvėse, parkuose, skveruose, . . . loja balkonuose, bendruose butuose". Milicijos jaunesnysis leitenantas Vladimiras Seinas pareiškė, kad įstatymų saugotojai "suaktyvino kovą su šių pažeidimų "epidemija", nes ji įgauna tikrai masišką pobūdį". Komunalinio ūkio ministro pavaduotojas K. Burvys pripažino, kad "gyventojai dažnai nusižengia LTSR Ministrų t-bos

Savo gimtojoje žemėje jie būtų galėję subujoti ir sava kūryba pakelta galva įžengti į tuos kraštus, kuriuose dabar turi tenkintis kuklios "emigrantinės literatūros" skraiste.

Mieželaitis apie išeivius rašytojus

patvirtintoms šunų, kačių ir plėšriųjų gyvulių laikymo gyvenamosiose vietovėse taisyklėms". Jis pranešė, kad kovai su pasiutlige ir valkataujančių šunų naikinimui pagerinti buvo surengtas tarpžinybinis pasitarimas.

Peršasi išvada, kad Lietuvoje į šunis žiūrima kaip į kapitalistinę atgyveną, su kuria reikia kovoti visu proletarinių įstatymų griežtumu. Kam gi pagaliau partijai šunys? Ji pati uodegą pasikelia; ji pati loja, o ir kanda!

Grybai

Nuo šunų prie grybų! Lietuvoje per metus prigybaujama arti 1,000 tonų grybų, daugiausia Varenos apylinkėse. Grybautojams šis ruduo buvo palankus. Grybų ieškojimo aistra ten labai paplitus ir leidžia žmonėms sveikai leisti laiką. Sveikai, jeigu neprisirenka musmirių ir, jas išsivirę, nesuvalgo. Mat, Lietuvoje, tur būt, ir Amerikoje, priskaičiuota net 40 nuodingųjų grybų rūšių. Be to, apsinuodyti galima ir valgomaisiais grybais, jeigu jie pasensta ir sugenda. Viena blyškiosios musmirės kepurėlė gali nuuodyti net penkis žmones. Šios musmirės yra panašios į ūmedę ir pievagrybius. Apsinuodijus labiausiai pažeidžiamos kepenys. Reikia gerti daug šilto vandens ir sukelti vėmimą.

Jaunos musmirės turi baltą apvalkalą ir yra panašios į kiaušinių. Grybui augant, apvalkalas plyšta, ir jo dalys lieka ant kepurėlės, tuo suteikdamos musmirėi būdingą taškuotą išvaizdą. Paprastoji arba raudonoji musmirė nėra tokia nuodinga kaip blyškioji, o ir atpažinti ją daug lengviau.

Amerikoje dėl grybautojų nežinomo tevalgomi yra beveik vien tik pievagrybiai (šampinjonai), nors valgomų grybų yra keli šimtai rūšių.

Rysiai

Rugsėjo pabaigoje ir spalio pradžioje po Pietų Ameriką su pasisekimu gastroliavo Kauno lėlių teatras. Jis su ispaniškais vertimais parodė maždaug 20 tūkstančių vaikų I. Stoko "Velnio malūną" ir bulgaro P. Mančevo "Zuikių mokyklą". Lėlių teatras bendrai Vakarų pusrutulyje nėra populiarus.

Spalio pabaigoje Vilniuje lankėsi Kanados pedagogų delegacija, kuriai vadovavo New Brunswick provincijos švietimo ministro pavaduotojas A. Seintodge. Svečiai susipažino su Vilniaus architektūra, apsi-

Tęsinys 10 psl.

PENSININKŲ BANKETAS

Šalia kitų organizacijų New Britaine gražiai veikia ir Pensininkų Klubas (Golden Age Club). Jis jau gyvuoja 15 metų, tad spalio 24 d. lietuvių Varpo klubo salėje buvo šiai sukakčiai paminėti banketas, kuris praėjo labai puikiai. Aplink trijų eilių stalus susėdo apie 100 žmonių - pensininkų, daugiausia moterų. Stalai buvo papuošti palmių šakelėmis. Garbės stalo vidury degė dvi žvakės.

Valgiai buvo paruošti puikiai, visi skaniai ir svačiai pavalgė, buvo ir gėrimų. Į šį banketą buvo atvykę ir Šv. Andriejaus lietuvių parapijos klebonas Edv. Gradeckas. Jis pakalbėjo valgio maldele ir pasakė sveikinimo žodį. Dar kalbėjo klubo pirm. Antanas Češkevičius, išdininkė Elena Rugienienė, sekretorius Balys Semaška ir šių eilučių autorius.

Išdininkė Elena Rugienienė dviem vyriausio amžiaus narėms - tai Marijai Čerkyvienei, 92 metų amžiaus (El. Rugienienės motina), ir Petronei Neimanienei, 91 metų, prisegė po gėlę. Visi jiedvi pagerbė atsistojimu, o klebonas po valgių sujomis net pašoko.

JOSEPH PETRAUSKIS

Joseph "Ski" Petruskis, 41, of 1004 Trestman Ave., died recently in a Virginia Beach, Va. hospital.

A native of Chicago, he was a veteran of both the Vietnam and Korean Wars and was a member of St. Matthew's Catholic Church in Virginia Beach.

He was on the staff of Medi-Center of America after retiring as a Petty Officer from the U. S. Navy in 1972.

Survivors include his widow Mrs. Brenda L. Mixon Petruskis, three daughters, Miss Teina Kay Petruskis of Webster, Mass., Miss Adrian Anne Petruskis, and Miss Nicole Petruskis of Virginia Beach; one son, Joseph Petruskis of Virginia Beach; and one sister, Mrs. Mary Ann Wilkinson of Chicago.

He was buried with military honors in the local Rosewood Memorial Park.

US FOREIGN AFFAIRS FELLOWSHIPS AVAILABLE

Twenty fellowships for dissertation research on problems relating to United States involvement in international affairs are being made available by the International Studies Association. The three-month grants will help underwrite activities such as archival work, library material analysis, and interviews with policy makers. All US and Canadian university Ph. D. candidates are eligible. Candidates should apply before December 31, 1974 to the International Studies Association, Center for International Studies, University of Pittsburgh, Pennsylvania, 15260.

10

Labai gražiai per visą banketą, o paskui šokiams grojo smuiku su savo asistentais Juozas Liudžius. Gana veiklus pensininkas. Jis dar ir dviračiu važinėja.

Dabartinę klubo valdybą sudaro: Antanas Češkevičius - pirmininkas, Balys Semaška - sekretorius, Elena Rugienienė - išdininkė, ir Alfonsas Vaznys - vicepirm. Valdyba ir surengė šį banketą. Be jų, dar dirbo: Kazimieras Sandra, Juozas Pašvenskis, Augustas Valinčius, Neimonas ir Lynikas.

Be šio ir kitų banketų, klubo nariai kas savaitę renkasi į Varpo klubo salę ir čia kelias valandas gražiai praleidžia laiką.

Šio pensininko klubo tikslas yra: lankyti ligonius, palaidoti mirusius ir t. t.

Tad linkėtina visiems nariams geriausios sveikatos ir ilgo amžiaus ir tokiomis banketais vis praskraidinti savo gyvenimo dienas. . .

Jonas Bernotas

Dainos ir Literatūros Vakarai, LB Detroito apylinkės valdybos Kultūros Centre - vakaras, tesusilaukė 102 dalyvių. Programą liaudies dainomis ir tarptautiniais kūrniais pradėjo sol. A. Stempuzienė, iš Cleveland, Ohio, gitara palydima sūnaus Lino Stempuzio. J. Gylienė negalėjo dalyvauti, eilėraščius skaitė Taura Zarankaitė, ištrauką iš Gabriuko užrašų ir aktorius Karolis Balys. V. Alantas vakarui pasirinko savo naują novelę Bitės teismas. Dalyvių tarpe buvo tolimas svečias Bronys Raila, iš Los Angeles.

Genovaitė Maluškienė treči metais moko tautinius šokius Lemonto liuanistinėje mokykloje. Ji yra trečios kartos lietuvaite, baigusi Marijos aukšt. mokyklą ir lankiusi De Paul universitetą bei Chicago Mokytojų kolegiją. Mokytojavo Oak Lawn aukšt. mokykloje, kurioje mokė kalbą. Labai mėgo šokius ir 13 metų amžiaus jau buvo profesionalė šokėja - balerina. Šoko su Sadler Wells, Lyric Ballet ir Metropolitan operos baletų grupėmis.

LIETUVOJE

Tęsa iš 9 psl.

lankė vaikų lopšelyje-darželyje, B. Dvariono vaikų muzikos mokykloje, klausėsi Lietuvos ansamblio ir Ažuoliuko koncertų. Jie taip pat kalbėjosi su švietimo ministru A. Rimkumi.

Prieš tai Vilniuje buvo sustoję 25 Argentinos lietuviai, Puškino draugijos delegacijos nariai. Maždaug tuo pat metu po Lietuvą važinėjo ir žydų komunistų grupė iš Izraelio. Juos vėšnagai į Tarybų S-gą pakvietė patys maskvinis centro komitetas. Neskelbta jų misija galėjo būti atkalbėti žydus nuo emigracijos į Izraelį.

Pernai po Tarybų S-gą keliavo 91 tūkstantis amerikiečių, o po Ameriką beveik 10.000 iš Tarybų S-gos.

Namų pirkimo, pardavimo, apdraudos ir visais reikalais kreipkitės į

REAL ESTATE & INSURANCE

John Orman Agency

GERIAUSIAS PATARNAVIMAS

Pildomi miesto, valstybės ir federalinės valdžios mokesčių paraiškimai.

110-04 JAMAICA AVE. RICHMOND HILL, N. Y.

Telefonas

virginia 6-1800

ĮVAIRIOMS PROGOMS GĖLIŲ GAUSITE

Alice's Florist Shop

107-04 JAMAICA AVENUE, RICHMOND HILL, N. Y.

Maloniai kviečiame kaimynystėje gyvenančius tautiečius atsilankyti arba paskambinti telefonu 846-5454. Vakare 738-1946.

ČIA RASITE NUOŠIRDŲ LIETUVIŠKĄ PATARNAVIMĄ.

HAVEN REALTY

TRAVEL AGENCY . MUTUAL FUNDS . INSURANCE

Perkant ar parduodant namus, išnuomojant butus, įgyjant apdraudas, federalinių ir valstybių (Income Tax) užpildymu, pirkimui piniginių perlaidų (Money Orders) ir įvairiausiai kitais reikalais, -- kreipkitės į

Joseph Andrusis - Tel. VI 7-4477
87-09 Jamaica Avenue

Woodhaven, N. Y. 11421

BILIETAI PARDUODAMI VISOMIS SUSISIEKIMO PRIEMONĖMS Į VISAS PASAULIO VIETAS

Atdara kasdien nuo 9 v. r. iki 9 v. vak.

SILVER BELL BAKING CO.

A. Radziunas, savininkas

MOSŲ SPECIALYBĖ LIETUVIŠKA DUONA, PYRAGAI VEDYBINIAMS IR KITOKIEMS POKYLIAMS.

43-04 Junction Blvd.

Corona, Queens, N. Y. 11368

Tel. 779-5156

Vienybė, 1974 m. lapkričio 29 d.

Mirė Julius Smetona

Julius Smetona

Po anksčiau ištikusio širdies priepuolio lapkričio 28 dieną, 2 val. p. p., neatgavęs sąmonės mirė Julius Rimgaudas Smetona, buv. Lietuvos prezidento Antano Smetonos sūnus.

Velionis buvo gimęs 1913 vasario 17 Vilniuje. Mokėsi Kauno jėzuitų gimnazijoje. Jis baigė Vytauto D. universiteto Teisų fakultetą ir buvo pakviestas Civilinės teisės katedros asistentu. 1936-1937 m. atliko karo prievolę Karo mokykloje ir

iš jos išėjo atsargos jaun. ltn. laipsniu.

1937-1939 m. buvo išsiųstas į Prancūziją ir gilino studijas Paryžiaus universitete.

1940 birželio 15 Sovietų Sąjungai okupuojant Lietuvą, kartu su savo tėvu ir kitais artimaisiais paliko Lietuvą.

1941 atvyko į JAV-bes, apsigyveno Cleveland, Ohio. 1946-1949 Western Reserve universitete studijavo teisės mokslus. Juos baigęs gavo teisę verstis advokato praktika. Dirbo kaip teisinis patarėjas.

Visuomeninėje veikloje reiškėsi įvairiose tautininkų organizacijose. Buvo Korp! Neo-Lithuania filisteris, vienas iš Lietuvai laisvinti sąjungos kūrėjų. Kurį laiką vadovavo Liet. tautinio sąjūdžio Clevelando skyriui, buvo LTS prezidiumo narys, dirbo ALTOs Clevelando skyriaus vadovybėje. Reiškėsi ir amerikiečių respublikonų partijoje, rašinėjo Dirvoje, Lietuvos Aide, Vaire, Fiziniam Auklėjime, Jaunojoj Kartoje, lietuvių sportinėje ir amerikiečių spaudoje.

Paliko žmoną pianistę Birutę Nasvytę ir tris sūnus, kurių Antanas ir Vytautas žinomi pianistai. Palaidotas lapkričio 30.

MIRĖ PROF. JUOZAS BRAZAITIS

1974 m. lapkričio 28 d. 5 v. p. So. Orange, N. J., dr. Šomkaitės namuose staiga mirė prof. Juozas Brazaitis-Ambrazevičius, žymus mokslininkas, literatūros kritikas, žurnalistas, ir vienas ryškiausių Lietuvos besikeičiančių okupacijų metų politinių veikėjų ir rezistentų.

Juozas Brazaitis buvo gimęs 1903 m. gruodžio 9 d. Marijampolės apskr. Baigęs Marijampolėje gimnaziją, lietuvių literatūrą 1922-27 m. studijavo Kauno universiteto teologijos-filosofijos fakultete, 1931-32 m. literatūros studijas giliau Bonna universitete, Vokietijoje.

1927-1943 m., su vienerių metų pertrauka, lietuvių kalbą ir literatūrą dėstė Kauno Aušros gimnazijoje. Nuo 1934 iki 1943 m. jis yra buvęs Kauno universiteto lietuvių literatūros bei tautosakos vyr. asistentas, lektorius ir literatūros profesorius teologijos-filosofijos fakultete, Tautosakos komisijos narys. Kauno valst. dramos teatro repertuaro komisijos narys, Lietuvių Katalikų Akademijos narys ir ėjęs daug kitų pareigų.

J. Brazaitis yra parengęs Literatūros teorijos vadovėlį, Visuotinės literatūros istoriją, parašęs eilę stu-

Prof. Juozas Brazaitis

dijų apie atskirus lietuvių autorius ir nemaža literatūros kritikos straipsnių.

Periodinėje spaudoje pradėjo rašyti nuo 1921 m., yra darbavęsis nepriklausomybės laikais dienraščių redakcijose, o išėivijoje nuo 1952 m. buvo New Yorke Darbininko vienas redaktorių.

1943-44 m. Juozas Brazaitis buvo VLIKO politinės komisijos pirmininkas, 1945 Fronto atstovas, 1946-1948 VLIKO vykdomosios tarybos ir ligi 1951 m. užsienio reikalų tarnybos valdytojas.

DOMININKAS ČIURLEVIČIUS

Spalio 16 d., po ilgos ligos, mirė woodhavenietis Domininkas Čiurlevičius, 69 m. amžiaus. Palaidotas Cypress Hill kapinėse spalio 18 d. Paliko liūdinčią žmoną Jane ir dvi dukteris Mariją ir Nelę su šeima.

Čiurlevičius buvo gimęs Kaziulių kaime, Seinų aps. Į Kanadą emigravo 1928 m. Kiek vėliau pas jį atvyko ir jo žmona Janė. 1942 m. su šeima

persikėlė į JAV, pradžioje pas savo seserį į Lawrence, Mass., vėliau apsigyveno New Yorke.

Cia susipažino su lietuvių darbininkų gyvenimu ir 1943 m. įsirašė į Lietuvių Darbininkų Draugiją, kurios nariu išbuvo iki mirties. Kadangi dirbo siuvimo pramonėje, dalyvavo ir lietuvių siuvėjų veikloje - vienu laiku yra buvęs Amalgameitų unijos 54 lokalo vykdomojo komiteto nariu.

Velionio žmona ir dukros su šeimomis nuoširdžiai dėkoja visiems, dalyvavusiems velionio laidotuvėse, puošusiems jo karstą gėlėmis, užjautusiems ir suraminusiems sunkioje skausmo valandoje.

Housing Department žiniomis, atėjus šalčiams namų savininkai, privalo nuomininkų butus šildyti. Pagal tvarką, butai privalo būti šildomi kai lauke temperatūra nukrenta žemiau 55°. Nuomininkai gali skųstis tel.: 960-4800. Savininkai nesilaikantieji šildymo nustatytos tvarkos gaus išpėjimą, o jo neklausę bus nubausti.

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI Funeral Directors

JUOZAS KAVALIAUSKAS

LICENSED PENNSYLVANIA AND NEW JERSEY

1601 S. Second Street, Philadelphia, Pa.

Telefonas: DEwey 4-5136

CHARLES J. ROMAN FUNERAL HOME

WILLIAM H. BEARD, SUPERVISER

1113 Mt. Vernon St., Philadelphia, Pa.

Telefonas: POplar 5-4110

M. P. BALLAS FUNERAL HOME

ALB. BALTRŪNAS-BALTON

660 Grand St., Brooklyn, N. Y. 11211

NOTARY PUBLIC Tel. STagg 2-5043

JOSEPH GARSZVA

UNDERTAKER AND EMBALMER

JOSEPH J. GARSZVA, Jr.

231 Bedford Ave., Brooklyn, N. Y. 11211

Telefonas: EVergreen 8-9770

ŠIE LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI IŠNUOMOJA
AUTOMOBILIUS ĮVAIRIEMS REIKALAMS

DAVENPORT 6-1688 ESTABLISHED 1941

Kodis Funeral Home

63-06 FLUSHING AVE.
MASPETH, NEW YORK

AUGUST W. KODIS EDWARD A. KODIS

VIENYBĖ

Steve ir Aldona Tallo iš Oshawa, Ont., atvykę į New Yorką aplankė Vienybė. Aldonos tėvai, A. ir Salomėja Pundžiai gyvena Toronto, Ont., yra ilgamečiai Vienybės skaitytojai ir rėmėjai.

Dail. V. K. Jonynas, iš New Yorko Lietuviškos Parapijos Anapilyje reikalais lankėsi Toronto, Ont., Kanadoj.

Algirdo Landsbergio Paskutinį piktiną anglų kalba ruošiasi išleisti Stepo Zobarsko Manyland Books leidykla Woodhaven, N. Y.

Filmininkams Mekams gimė: birželio mėn. Adolfui ir Polai Chapelle — sūnus Sean, lapkričio 3 Jonui ir Holicijai Melton - dukra Ona.

Vytautas Sakalauskas, Californijos jaunas lietuvis dailininkas apsigyveno New Yorke.

Poetas Jonas Aistis buvo pagerbtas Vaižganto Kultūros Klube, Brooklyne. Apie jį kalbėjo rašytojas, Amerikos Balso direktoriaus pareigas einas, Antanas Vaičiulaitis. Kūrybą skaitė Henrikas Kačinskas, o autobiografiją - Irena Vyliudaitė-Veblaitienė. Klausytojai girdėjo ir paties Aisčio juostoje įkalbėta eiles.

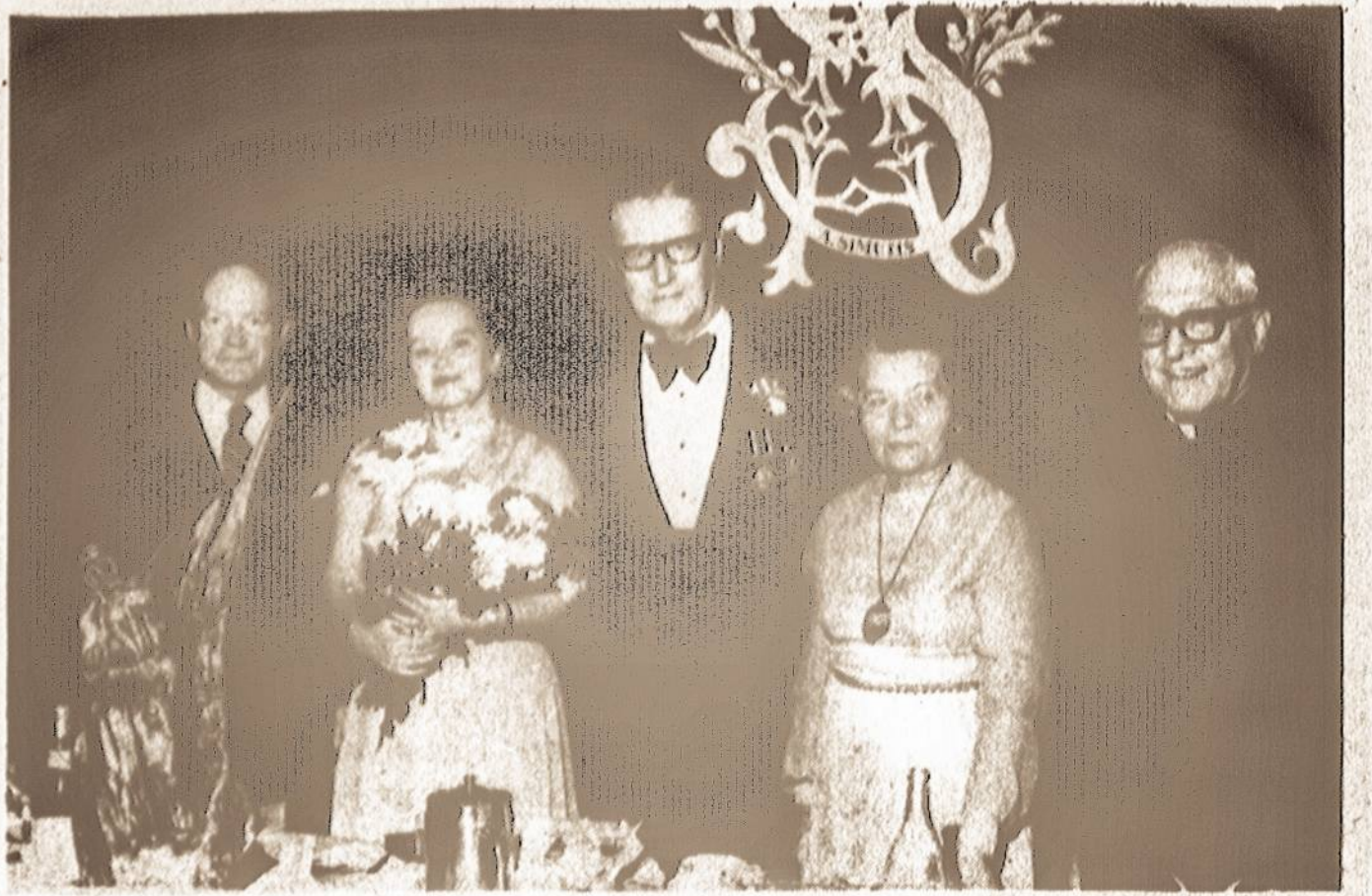
Jersey City, N. J. Šventos Onos lietuvių parapijos bažnyčia ir klebonija po suvirš 60 metų gyvavimo, šiomis dienomis Newark'o arkivyskupijos perleista judžiams episkopalams. Tai buvo padaryta todėl, kad lietuvių parapijiečių veik nebeliko ir apylinkės rajonas tik juodžių apgyventas. Buvęs parapijos administratorius, Kunigas Vladas Karalevičius, dėl nesveikatos išleidžiamas į pensiją, ir kol kas bus Newark'o lietuvių švenčiausios trejybės parapijos klebono, prelado Jono Šarniaus globoje. Šventos Onos lietuvių parapijos bažnytiniai dokumentai bus padėti Švento Mykolo lietuvių parapijoje, Bayonne, New Jersey.

New York'o lietuvių bendruomenės apygarda, kalėdų dovanai, įteiks Simo Kudirkos dukrai ir sūnui po dviratį. Paeglių namuose, Locust, New Jersey. Dovanas nuveš apygardos pirmininkas Aleksandras Vakselis su žmona.

LIETUVIŠKŲ FILMŲ PERŽIŪRA NEW YORKO SOHO KINE

Niekas Nenorėjo Mirti, Vytauto Zalakevičiaus reikšmingu pavadinimu Lietuvos Kino Studijos filmas, vaizduojas lietuvių broližudiškas žudynes, iššauktas nuolat besikeičiančių politinių-religinių-ekonominių bangų, taip pat Almaus Salčiaus gautas iš Lietuvos, ten Kino Studijoj paruoštas dokumentinis 20 min. filmas Apkasų Gėlė, bei filminė medžiaga apie Čiurlionio darbus Kaune praėjusią savaitę buvo vėl matomi New Yorke. Jono Meko Anthology Filmo Theatre, 80 Wooster St., Soho miesto dalyje.

Vytautas Zalakevičius neseniai gavo antrą atžymėjimą - Lenino ordiną - už filmą Tas Saldus Žodis - Laisvė, bet ir šis filmas nesusilaukė nei pirklių, nei Amerikoje gyvenančių lietuvių dėmesio.

Lietuvos Gen. Konsulo Aniceto Simučio 65 m. sukakties minėjime: dr. K. J. Valiūnas, Janina Simutienė, solenizantas A. Simutis, Regina Budrienė ir prel. Jonas Balkūnas.

Nepriklausomos Lietuvos Generaliniam Konsuliui A. Simučiiui surengtam 65 m. amžiaus minėjime iš k. į d.: A. Gudas, su Simučiu studijavęs Telsių gimnazijoje, minėjimo rengėjų pirmininkas A. Vakselis, A. Simutis, programos pravedėjas R. Kežys ir dailininkas Č. Janušas, kuris taip pat Telsių gimnazijoje drauge su Simučiu studijavo, ir šiai pramogai gražiai išpuošė Kultūros židinio salę.

C. Binkins nuotr.

LIETUVIS HARVARDO U-TO AUKŠTOSE PAREIGOSE

Bostoniškis Povilas Žičkus visuomenininkas, Dramos sambūrio narys, nuolatinis lietuviškų laikraščių 1961 metų dirbo MIT ir Harvardo universiteto jungtinėje atominų tyrimų laboratorijoje - Cambridge

eletronų akceleratoriuje. Ta laboratorija buvo išlaikoma Amerikos Atominės Energijos komisijos. 1974 m. birželio 30 d. laboratorija uždaryta, o Povilas Žičkus nuo š. m. liepos 1 d. buvo pakviestas į Harvardo universiteto Aukštosios energijos fizikos departamentą.

Nuo š. m. spalio 1 dienos P. Žičkus paskirtas Harvardo universiteto mokomojo personalo ir vadovybės (Faculty and Staff) nariu.

1959 m. P. Žičkus baigė DeVry technikos institutą. Lietuvoje jis studijavo teisę.

Naciai už pagrindžio veiklą jį kalino koncentracijos stovykloje.

JAV LB garbės teismo sąstatas: dr. Jonas Genys, Edmundas Korzonas, dr. Algis Makaitis, dr. Tomas Reimkis, Antanas Santaras ir Aleksandras Vakselis. Edmundas Korzonas, kaip vyriausias amžiumi teisėjas, JAV LB tarybos prezidento paprašytas sušaukti garbės teismo teisėjų posėdį ir išsirinkti garbės teismo pirmininką.

Vytautas Bakaitis, Njujorkietis lietuvis poetas ir vertėjas, šiuo metu baigia paruošti savo angliškos poezijos rinkinį. Jis yra išvertęs į anglų kalbą Jono Meko eilėraščių pluoštą.

Vienybė, 1974 m. lapkričio 29 d.

Moteryų Vienybės narės Lietuvos Gen. Konsulo A. Simučio pagerbime. Iš kairės: A. Sinušienė, Stupurienė, E. Andriušienė, A. Simutis su žmona Janina, I. Mikolainienė, P. Šimėnienė, Simutienės motina Čiurlienė, N. Kulbokienė ir H. Kulber.

C. Binkins nuotr.